

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra nederlandistiky

Studijní rok 2014/2015

Bakalářská práce
Praktická nizozemská filologie

BEDREIGDE DIERSOORTEN EN VERGELIJKING VAN HUN
BESCHERMINGSNIVEAU IN SLOWAKIJE EN NEDERLAND

OHROŽENÉ ŽIVOČÍŠNÉ DRUHY A POROVNÁNÍ ÚROVNĚ JEJICH
OCHRANY NA SLOVENSKU A V NIZOZEMSKU

Lesana Stolárová

Vedoucí práce: Drs. Bas Hamers

OLOMOUC 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně, a že jsem v ní uvedla veškerou použitou literaturu a ostatní zdroje.

Verklaring

Ik verklaar, dat ik mijn bachelorscriptie zelfstandig heb geschreven en dat ik er alle literatuurbronnen en ook andere bronnen aanvoerde die ik gebruikte.

V Olomouci, dne 11. srpna 2015

Lesana Stolárová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své práce panu Drs. Bas Hamers za jeho pomoc při spolupráci a zároveň také za jeho užitečné připomínky k obsahové a gramatické stránce práce.

Dankbetuiging

Op deze plaats wil ik graag de begeleider van mijn scriptie, Drs. Bas Hamers bedanken voor zijn behulpzaamheid en nuttige opmerkingen met betrekking tot de inhoud en grammatica van de scriptie.

Inhoud

1 Inleiding	8
2 Natuur en fauna.....	9
Beschrijving natuur in Nederland	9
Statistieken van de Nederlandse fauna.....	11
Rode Lijst	14
De Nederlandse Rode Lijst	15
Beschrijving natuur in Slowakije	17
Statistieken van de Slowaakse fauna.....	19
De Slowaakse Rode lijst.....	20
Vergelijking.....	21
3 Oorzaken van dierenbedreiging	23
Oorzaken van bedreiging van diersoorten in Nederland.....	25
Oorzaken van bedreiging van diersoorten in Slowakije.....	30
Vergelijking.....	34
4 Nationaal natuurbeleid in Nederland	37
Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).....	39
Rijksoverheid tegen natuurorganisatie	40
Nationaal natuurbeleid in Slowakije	41
Nationale Natuurbeschermingsorganisatie in Slowakije.....	43
Overheid tegen natuurorganisatie.....	44
Vergelijking.....	45
5 Europees natuurbeleid.....	47
6 Internationaal natuurbeleid	48
7 Politieke Partijen.....	50
Partij voor de Dieren (Nederland)	50
Groene Partij (Slowakije).....	51
Vergelijking.....	52
8 Dierenbeschermingorganisatie.....	54
Vogelbescherming Nederland	55

Vereniging voor vogelbescherming in Slowakije (SOVS: Spoločnosti pre ochranu vtáctva na Slovensku).....	55
Vergelijking.....	56
9 Conclusie	57
10 Bronnen.....	60
Literatuurlijst	60
Internet bronnen	60
11 Resumé v češtině	67
12 English Abridgement	68
13 Annotatie.....	69

1 Inleiding

Soms lijkt het, dat dieren helemaal geen belang voor ons en onze aarde hebben. Maar de wereld kan niet zonder hen functioneren. Elk dier in de natuur is belangrijk om het ecosysteem in stand te houden. Deze biodiversiteit maakt onze planeet bewoonbaar en mooi. Wij zijn afhankelijk van de natuur en dieren zijn daarvan een onafscheidbaar onderdeel. Toch zijn veel soorten dieren uitgestorven. En elk jaar staan meer soorten op de Rode lijst, diersoorten die zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen.

Ik besloot om in mijn scriptie het niveau van de bescherming van de bedreigde diersoorten in twee landen te vergelijken. Nederland ziet er qua landschap, bevolking, economie, en politiek totaal anders uit dan Slowakije. Hebben deze aspecten invloed op de fauna? En als dit het geval is, hoe groot? Hoe verandert de fauna in de loop der tijd? Welk land heeft meer bedreigde dieren en waarom? Hoe wordt het eigenlijk in de wetgeving van beide landen behandeld? Wat zijn de belangrijkste activiteiten van de dierenbeschermingsorganisaties? Op al deze vragen en meer probeer ik in drie hoofdstukken een antwoord te vinden en de oorzaken daarvan vervolgens te vergelijken. Eerst besteed ik aandacht aan de statistische gegevens van bedreigde diersoorten in beide landen, waarbij ik een verklaring probeer te geven voor de redenen voor deze aantallen. Daar wil ik in het volgende hoofdstuk bij aanknopen, waarin ik graag het verschil tussen dierenbescherming in wetgeving, politiek en niet-gouvernementele organisaties wil beschrijven. In de conclusie beschrijf ik ook de impact van deze problematiek op het ecosysteem en de mensheid.

Voor mijn bachelorscriptie zullen de bronnen voor mijn navorsing vooral op officiële webpagina's van ministeries, politieke partijen en natuurorganisaties en op de Rode lijsten te vinden zijn. Voor mijn scriptie zal ik wetten gebruiken, die ook op internet te vinden zijn. Ik zal informatie op webpagina's van politieke partijen zoeken, waar hun verkiezingsprogramma's op staan. Ik zal hoogstwaarschijnlijk ook gedrukte bronnen zoals studieboeken en encyclopedieën gebruiken. De bronnen zijn zowel van binnenlandse als buitenlandse herkomst.

2 Natuur en fauna

Beschrijving natuur in Nederland

De natuur in Nederland is relatief gevarieerd. Elk klein verschil in landschapstype bepaalt ook de diversiteit in het dierenrijk. Nederland wordt in 6 landschapstypen verdeeld die een eigen combinatie van bodem-, water- en klimaateigenschappen hebben. De leefomstandigheden voor dieren zijn dus anders van plek tot plek. In Nederland vinden we de volgende landschappen: heuvellandschap, zandlandschap, duinlandschap, rivierenlandschap, veen- en kleilandschap.¹

In Zuid - Limburg ligt het heuvellandschap dat zich van 60 tot 321 meter boven NAP bevindt. Hier ligt het hoogste punt van Nederland, de Vaalserberg met 322m. Op dit lichtgolvende oppervlak zijn dorpjes, boomgaarden, hoeves, akkers, tuinbouwgrond en weilanden en oude rivierterrassen te vinden.² Voor de meeste Nederlanders is dit landschap bijzonder. Niet alleen het landschap is anders, maar ook exotische planten en dieren zoals Europese kanarie (*Serinus serinus*), de vuursalamander (*Salamandra salamandra*), geelgors (*Emberiza citrinella*) en gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*), beekforel (*Salmo trutta fario*), das (*Meles meles*) en verschillende vleermuissoorten (*Chiroptera*).³

Delen van het noorden, midden en zuiden van Nederland vormen het zandlandschap dat tot 100m hoog ligt. Dit landschap vinden we in de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Utrecht, Gelderland, Noord-Brabant en Noord- en Midden-Limburg. In elk van deze regio's zijn er verschillen, maar ze hebben ook veel vergelijkbare elementen. Je kunt hier hoge stuwwallen, dekzandvlaktes, oude rivierterrassen en droge heidevelden zien.⁴ Deze leefomstandigheden zijn geschikt voor enkele zeldzame dagvlinders zoals Aardbeivlinder (*Pyrgus malvae*), Gentiaanblauwtje

¹ AHRENS, Hansjorg. *Geologie van Nederland* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]: Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen>

² HARING, Paul. *Heuvellandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/heuvellandschap>

³ *Zuid Limburg* [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.staatsbosbeheer.nl/natuurgebieden/zuid-limburg/over-zuid-limburg>

⁴ WESSELINGH, Frank. *Zandlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/zandlandschap>

(*Maculinea alcon*), Parelmoervlinders (*Melitaea Fabriciana*), Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*), Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*). Hier komen ook de Levendbarende hagedis (*Lacerta vivipara*), Hazelworm (*Anguis fragilis*) en verschillende sprinkhanen, loopkevers en spinnen voor.⁵

Dicht bij de zee vormt duinlandschap zich uit zand dat door de wind is opgeblazen tot heuvels. Verder landinwaarts zijn andere soorten duinen, de zogenaamde rivierduinen, die niet zo uitgebreid zijn. De zeeduinen liggen aan de hele kust, van het oostelijkste Nederlandse Waddeneiland Rottumeroog tot de grens met België in Zeeuws-Vlaanderen.⁶ Hier bevindt zich niet veel leven. Maar het is de belangrijkste plek voor het ontstaan van schelpen. In het zuiden vinden we de meest stevige strandschelp (*Spisula subtruncata*) en de schelpfauna in het noorden bestaat vooral uit kokkels (*Cardium spp.*)⁷

Nederland is bekend als een land met veel water. Langs de grote rivieren zoals de Maas, Rijn, IJssel, Nederrijn, Lek en de Waal ligt erg vlak rivierlandschap. De bekendste kenmerken van dit landschap zijn de oeverwallen, rivierduinen, kommen, dijken, grindgaten en uiterwaarden.⁸ Uit de faunagroepen komen hier reptielen (Reptilia), insecten (Insecta), amfibieën (Amphibia), vogels (Aves), grote grazers en andere zoogdieren (Mammalia) voor.

Over West en Noord-Nederland verspreidt zich veenlandschap dat ook in delen van Noord- en Zuid-Holland, Overijssel, Utrecht, Friesland, Drenthe, Groningen, Noord-Brabant en Noord-Limburg ligt. Deze gebieden zijn nat met moerasbossen, rietlanden en veenweide of ze zijn begroeid met heide, grassen en berken. In deze delen van Nederland is ook zeekleilandschap te vinden dat achter de duinen begint.

⁵ BOBBINK, Roland & Maaïke GRAAF. *Heischraal grasland* [online]. 2007 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:
<http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=2&niveau=3&subgroep=110&subsubgroep=1027&subsubsubgroep=250>

⁶ WESSELINGH, Frank. *Duinlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:
<http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/duinlandschap>

⁷ *Duin- en kustgebied* [online]. 2007 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:
<http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=1&niveau=1&subgroep=8>

⁸ HARING, Paul, Frank WESSELINGH & Hansjorg AHRENS. *Rivierlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/rivierlandschap>

Zeekleigronen zijn gunstig voor landbouw, want ze houden lang water vast.⁹ Het veen- en zeekleilandschap zijn rijk aan flora- en faunagemeenschappen zoals mossen (Muscophyta), vaatplanten (Tracheophyta), insecten (Insecta), vissen (Piscis) en vogels (Aves). De variatie hangt samen met verschillen in de natuurlijke waterkwaliteit.¹⁰

Statistieken van de Nederlandse fauna

In Nederland komen meer dan 27.000 diersoorten voor¹¹. De grootste groep diersoorten zijn insecten zoals hommels, bijen, kakkerlakken, kevers, libellen, luizen, muggen, sprinkhanen, mieren en krekels, vliegen, vlinders, rupsen, wantsen, wespen, motten en veel andere.¹² Deze groep dieren heeft 19.500 soorten en vormt bijna 40 % van de totale Nederlandse biodiversiteit.¹³ Van dit grote aantal insecten zijn in Nederland alleen 10 soorten steenvliegen overgebleven. Veel soorten zijn echter uit Nederland verdwenen of ernstig bedreigd.¹⁴ Veel meer soorten vlinders leven in Nederland. Van 2000 vlindersoorten komen in Nederland nachtvlinders of micro-vlinders voor. In Nederland neemt het aantal dagvlinders af. Aan het begin van de 20 eeuw bevonden zich hier 70 soorten dagvlinders. Nu kan je in Nederland 53 verschillende soorten dagvlinders vinden.¹⁵ Met de libellen gaat het hier beter. In totaal komen in Nederland 71 soorten libellen voor.¹⁶ Een andere groep insecten zijn bijen die bekend zijn om hun productie

⁹ WESSELINGH, Frank. *Veenlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/veenlandschap>

¹⁰ *Laagveen en zeeklei* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=1&niveau=1&subgroep=6>

¹¹ *Aantal soorten in Nederland, 2011* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1046-Aantallen-planten--en-diersoorten.html?i=2-88>

¹² *Soorten bank* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.soortenbank.nl/hoofdgroepen.php?groep=Insecten&selectie=5&hoofdgroepen_pad=%2C1%2C5

¹³ *Biodiversiteit: Meer dan alleen soorten* [online]. © Stichting BWM, 2012 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.biomaatschappij.nl/wp-content/uploads/2013/03/Biodiversiteit.pdf> pp12

¹⁴ *De Nederlandse biodiversiteit* [online]. © Bio-wetenschappen en maatschappij, 2012 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.kennislink.nl/publicaties/de-nederlandse-biodiversiteit>

¹⁵ *Soorten dagvlinders* [online]. 2010 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.vlindernet.nl/vlindersalgemeen.php?id=307>

¹⁶ *Dagvlinders en libellen* [online]. © 2009-2015 - Koeman en Bijkerk bv [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.koemanenbijkerk.nl/inventarisatie-monitoring/dagvlinders-en-libellen>

van honing, maar naast honingbijen zijn er in Nederland nog 350 andere wilde bijsoorten en hommels aanwezig.¹⁷

595 Nederlandse soorten spinnen zijn terrestrisch met uitzondering van de waterspin die in zoet water voorkomt.¹⁸

De talrijkste groep van insecten zijn kevers, hun aantal in Nederland bedraagt ca. 4000 soorten.¹⁹

Een andere insectengroep wordt gevormd door de sprinkhanen. In Nederland komen er ongeveer 45 soorten voor. Op plaatsen met schrale kruidrijke vegetatie bestaan sprinkhanen in grote aantallen.²⁰ Een van de andere talrijke diergroepen zijn weekdieren, die meest in de watergebieden leven. In Nederland komen 255 weekdiersoorten voor.²¹

Dankzij het zoete water in de talloze kanalen en rivieren bevinden zich in Nederland 70 vissoorten.²² Deze diersoort vormt een belangrijk deel van het aquatische ecosysteem en is voedsel voor veel soorten vogels.

In Nederland komen 175 broedvogels voor, met incidentele broedvogels, dwaalgasten en trekvogels is dit aantal 363 soorten.²³ Vogels in Nederland vormen een grote en diverse groep met duikers, futen en alken, duiven, eenden, ganzen en zwanen, hoenders,

¹⁷ *Bijen* [online]. © 2009-2015 - Koeman en Bijkerk bv [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.koemanenbijkerk.nl/inventarisatie-monitoring/bijen>

¹⁸ *Beschrijvingen diergroepen* [online]. 2006 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurcijfers.nl/soortteksten/dierenalgemeen.htm>

¹⁹ HUIJBREGTS, Hans. *Beschermde kevers in Nederland* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.repository.naturalis.nl/document/46386>

²⁰ *Sprinkhanen* [online]. © 2009-2015 - Koeman en Bijkerk bv [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.koemanenbijkerk.nl/inventarisatie-monitoring/sprinkhanen>

²¹ *Schelpdieren van Nederlandse Noordzeegebied* [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.anemoon.org/Projecten/Weekdieren-ANM/Atlas-Mariene-Weekdieren>

²² *Vissen* [online]. Ravon [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.ravon.nl/Infotheek/Soortinformatie/Vissen/tabid/1394/Default.aspx>

²³ *Beschrijvingen diergroepen* [online]. 2006 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurcijfers.nl/soortteksten/dierenalgemeen.htm>

meeuwen, sterns en jagers, roofvogels, spechten, stormvogels, waadvogels, zangvogels, zwaluwen en gierzwaluwen.²⁴

In de Nederlandse natuur vinden we verder nog 16 soorten amfibieën, waarvan 5 soorten salamanders en 11 soorten kikkers en tot de reptielen behoren 4 soorten hagedissen en 3 soorten slangen. Alle soorten reptielen zijn wettelijk beschermd. De schildpadden die we in Nederland kunnen vinden, zijn uit het buitenland gekomen.²⁵

Er zijn 71 soorten zoogdieren in Nederland.²⁶ Veel van de Nederlandse oorspronkelijke zoogdiersoorten zijn wettelijk beschermd. Hiertoe behoren dieren zoals de mol, verschillende muizen en ratten, marters, bevers, vossen, wolven, konijnen, eekhoorns, dassen, wilde zwijnen enz.

Enkele soorten zijn in de loop der tijd uit Nederland verdwenen, in het verleden op het gebied van Nederland leven diersoorten zoals Bruine beer, Kleine hoefijzerneus, Europese nerts, Duinpieper, Klapekster, Ortolaan, Hop, veel insecten en paar vissen.²⁷ Ook is er een grote afname te zien bij steenvliegen, bijensoorten en dagvlinders. Daar tegenover staat een grote toename van dieren, die uit het buitenland naar Nederland zijn gekomen, de zogenaamde exoten, die vaak schadelijke invloed op inheemse soorten hebben. Het gaat bijvoorbeeld om de korfmossel, de Amerikaanse zwaardschede, de Amerikaanse vogelkers en de halsbandparkiet. Dankzij vergroting en verbetering van natuurgebieden en verbetering van de waterkwaliteit zijn enkele soorten in betere toestand.²⁸

²⁴ *Soortengroep: Vogels* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.soortenbank.nl/hoofdgroepen.php?groep=Vogels&selectie=4&hoofdgroepen_pad=%2C1%2C4

²⁵ *Beschrijvingen diergroepen* [online]. 2006 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurcijfers.nl/soortteksten/dierenalgemeen.htm>

²⁶ *Natuurcijfers Aantal dier- en plantensoorten in Nederland* [online]. 2003 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.natuurcijfers.nl/aantal_soorten.htm

²⁷ *Lijst van uitgestorven dieren in Nederland*. [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://communities.zeelandnet.nl/fossiel/pagina/76216>

²⁸ *Biodiversiteit: Meer dan alleen soorten* [online]. © Stichting BWM, 2012 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.biomaatschappij.nl/wp-content/uploads/2013/03/Biodiversiteit.pdf>

Rode Lijst

De Rode lijsten geven informatie over de toestand van soorten per land of regio. Op de Rode Lijst, staan dier- en plantensoorten die in verschillende mate bedreigd zijn. Er zijn drie niveaus van De Rode Lijsten: nationaal, Europees en internationaal. De Rode Lijsten worden door duizenden wetenschappers uit de hele wereld met de hulp van meerdere natuurorganisaties samengesteld. De Rode Lijsten zijn een wereldwijde informatiebron voor de status van dier- en plantensoorten. Ze geven informatie over welke soorten met uitsterven worden bedreigd en hoe groot het risico op uitsterven van een bepaalde planten- of diersoort is, de verspreiding van een soort, het leefgebied en de bedreigingen. Overheden en natuurorganisaties zijn in staat hun beleid en maatregelen op De Rode Lijst af te stemmen en dan worden De Rode lijsten de basis voor de beschermingsprioriteiten en het ontwikkelen van nationaal en internationaal natuurbeleid en het vaststellen van de bewustwording over de toestand van planten- en diersoorten wereldwijd.²⁹

De Rode Lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de Rode Lijst staat is deze niet automatisch wettelijk beschermd. Om de soort juridisch beschermd te maken moet de soort via een wet- of regelgeving worden aangewezen. De Rode Lijsten dienen om een soort sneller als beschermd aangewezen te laten worden in wet- en regelgeving.³⁰ Om de mate van bedreiging te bepalen is de snelheid waarmee het aantal exemplaren afneemt, de zeldzaamheid en de verspreiding van de soort belangrijk. Daarna worden ze in één van de negen categorieën geplaatst: Uitgestorven EX, uitgestorven in het wild EW, ernstig bedreigd CR, bedreigd EN, kwetsbaar VU, bijna bedreigd NT, niet bedreigd LC, onvoldoende gegevens DD, niet beoordeeld NE.³¹

²⁹ JANSEN, Kiki. Bedreigde diersoorten zonder Rode Lijsten: wezenlijk of wezenloos? [online]. 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=133399> pp 30

³⁰ JANSEN, Kiki. Bedreigde diersoorten zonder Rode Lijsten: wezenlijk of wezenloos? [online]. 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=133399> pp 30

³¹ De IUCN Rode Lijst van bedreigde soorten [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: https://cmsdata.iucn.org/downloads/rode_lijst___brochure.pdf

De Nederlandse Rode Lijst

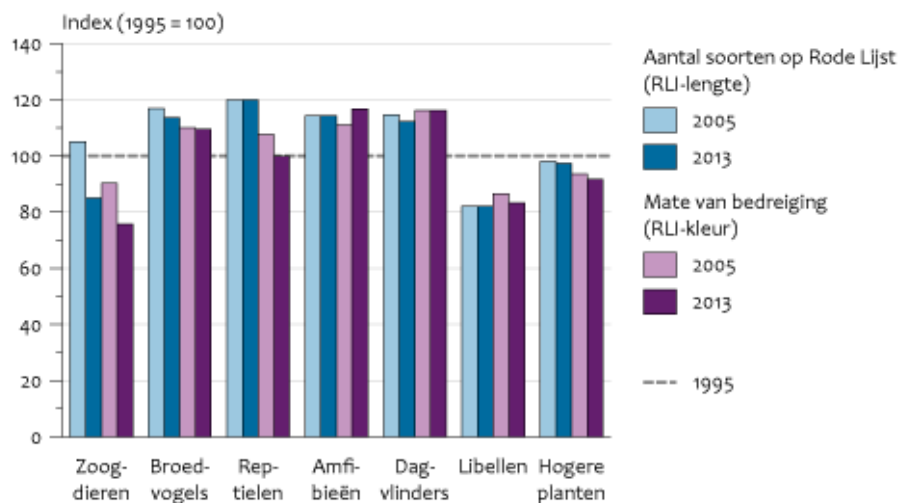
Het aantal diersoorten dat op de officiële Nederlandse Rode Lijst staat, is samen ongeveer 2% van het totale aantal diersoorten.³² Volgens de Rode Lijst zijn in Nederland circa 2010 91 diersoorten verdwenen waarvan 4 zoogdieren, 8 vogels, 6 vissen, 17 dagvlinders, 59 nachtvlinders, 5 libellen, 3 sprinkhanen en krekels, 35 bijen, 9 kokerjuffers, 14 haften, 9 steenvliegen en 5 weekdieren. Op de Rode Lijst, staan 1089 bedreigde diersoorten in totaal.³³ Alle zoogdieren, vogels, reptielen en amfibieën die zijn opgenomen op de Rode Lijst, zijn opgenomen in de Flora- en faunawet, maar binnen sommige soortgroepen worden slechts bepaalde soorten beschermd en in sommige gevallen zelfs geen enkele hoewel ze bedreigd zijn. Geen soort van bijen kokerjuffers, haften, sprinkhanen, steenvliegen, krekels en platwormen is beschermd middels wetgeving.³⁴ Het aantal Rode Lijstsoorten, die wettelijk beschermd zijn, is klein. Daarom lijken De Rode Lijsten geen goede indicator voor bescherming. Dat komt omdat het voor al de soorten die op De Rode lijst staan moeilijk is vast te stellen wat goede beschermingsmaatregelen zijn. Het is ook erg kostbaar en bovendien is het problematisch te zeggen welke maatregelen een positief effect zullen hebben. De Rode Lijsten lijken geen indicator te zijn voor het beschermen van deze soorten binnen het Nederlandse natuurbeleid. Dit blijkt ook uit het feit dat soorten die voortvloeien uit Europese en internationale regelgeving strikter worden beschermd dan puur nationale soorten.

³² JANSEN, Kiki. Bedreigde diersoorten zonder Rode Lijsten: wezenlijk of wezenloos? [online]. 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=133399> pp 34

³³ Aantal bedreigde soorten [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1052-Aantal-bedreigde-planten--en-diersoorten.html?i=2-8>

³⁴ JANSEN, Kiki. Bedreigde diersoorten zonder Rode Lijsten: wezenlijk of wezenloos? [online]. 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=133399> pp 42

Rode Lijst Indicator (RLI) per soortgroep

Bron: NEM (CBS & PGO's).

CBS/juli4
www.clo.nl/nl152107

35

Tussen 1950 en 1995 is het aantal bedreigde soorten in Nederland sterk toegenomen, maar goed nieuws is dat sinds 2005 de Rode Lijst van bedreigde soorten korter is en de mate van bedreiging afneemt. Enkele soorten verschuiven van een meer bedreigde Rode Lijst-categorie naar een minder of niet-bedreigde Rode Lijst-categorie. Sinds 2005 is dit herstel zichtbaar bij zoogdieren, hogere planten, broedvogels en reptielen. Maar bij dagvlinders, amfibieën en libellen is er geen herintroductie te zien.

De tien meest bedreigde diersoorten in Nederland zijn de otter (*Lutra*), wilde kat (*Felis silvestris*), gewone hamster (*Cricetus cricetus*), damhert (*Dama dama*), ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*), velduil (*Asio flammeus*), korhoen (*Lyrurus tetrix*), vuursalamander (*Salamandra salamandra*), gladde slang (*Coronella austriaca*) en tuimelaar (*Tursiops truncatus*).³⁶

³⁵ *Aantal bedreigde soorten* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1052-Aantal-bedreigde-planten--en-diersoorten.html?i=2-8>

³⁶ *Bedreigde diersoorten in Nederland* [online]. © 2013 - 2015 Mikster [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://dier-en-natuur.infonu.nl/dieren/108434-bedreigde-diersoorten-in-nederland.html>

Beschrijving natuur in Slowakije

Elk verschil in vegetatie op een relatief klein gebied beïnvloedt aanzienlijk de samenstelling van de Slowaakse fauna. De hoogte heeft hier de grootste invloed op de fauna en flora. De natuur in Slowakije is in zes vegetatiezones van beneden naar boven ingedeeld. De laaglandzone ligt helemaal beneden tot 200m boven NAP. Hier kunnen wij velden, weiden, wijngaarden, tuinen en moerassen vinden.³⁷ In Slowakije zijn de drie grootste laaglanden de Donaulaagland, het Zahorska laagland en Oost-Slowaaks laagland. In dit gebied leven verschillende libellen (*Calopteryx virgo*, *Libellula depressa*), vlinders (*Limenitis populi*, *Sesia apiformis*), kikkers (*Pelophylax lessonae*, *Bombina bombina*), reptielen (*Natrix natrix*), watervogels (*Tachybaptus ruficollis*, *Ardeacinerea*) en zoogdieren, zoals de veldmuis (*Microtus oeconomus*), bever (*Castor fiber*) en otter (*Lutra lutra*).

Op een hoogte van 300 meter tot 500m ligt het heuvelachtige landschap. Het grootste kenmerk zijn de eiken. Op de rotsachtige bodem in het zuiden zijn steppes met woestijnplanten gewoon. In het noorden bevinden zich de beukenbossen en eikhaagbeukbossen. Velden nemen echter ook een groot deel van het gebied in. Dit heuvelachtige landschap ligt verspreid over heel Slowakije. Hier vinden we het grootste aantal diersoorten in Slowakije. In de loofbossen bevindt zich 75% van alle diersoorten.³⁸ De leefomstandigheden hier zijn geschikt voor de volgende dieren: de gevlekte salamander (*Ambystoma maculatum*), de grote watersalamander (*Triturus cristatus*), de bruine pad (*Bufo bufo*) en de boomkikker (*Hyla arborea*), de ree (*Capreolus capreolus*), het wilde zwijn (*Sus scrofa*), de rode vos (*Vulpes vulpes*), de wilde kat (*Felis silvestris*) en ook veel verschillende vogels zoals de koekoek (*Cuculus canorus*), de bosuil (*Strix aluco*), de bonte kraai (*Corvus cornix*), de nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*), vinkachtigen (*Fringillidae*), de distelvink (*Carduelis carduelis*), mezen (*Paridae*) en spechten (*Picidae*).

De zone onder aan de bergen bereikt een hoogte van 1000m boven NAP. Hier beheersen beuken het landschap en in het zuidelijke deel van Slowakije komen hier

³⁷ S, Harvanačik a R, Siklienka. 2011. *Prírodné krásy Slovenska*. Bratislava : Dajama, 2011. ISBN 978-80-8136-001-5.

³⁸ *Fauna na Slovensku* [online]. © 2015 SlovakiaSite.com [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.slovakiasite.com/sk/fauna.php>

meestal eiken voor. In het van noorden Slowakije zijn er in deze zone ook fijnsparren aanwezig. De fauna en de flora hier is gemengd met loof- en naaldbossen. Het is moeilijk het dierenrijk in deze zone te definiëren, omdat de dieren altijd in beweging zijn tussen de bossen.

Nog een beetje hoger tussen 1400m en 1550 m boven NAP ligt de bergzone, die de bovenste grens van het bos vormt. Hier kunnen we naaldbomen, zoals fijnsparren en zilversparren, vinden. In sommige gevallen groeien aan de onderkant van deze zone beuken. Fijnsparren kunnen ook op lagere hoogten voorkomen, maar anderzijds groeien ze in enkele berggebieden tot hogere plekken. In deze bossen leven de eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), de bruine beer (*Ursus arctos*), de lynx (*Lynx*), de auerhoen (*Tetrao urogallus*), de merel (*Turdus merula*), de notenkraker (*Nucifraga caryocatactes*), mezen (*Paridae*), de kruisbek (*Loxia curvirostra*), de adder (*Vipera berus*) en ringslangen (*Natrix*). Veel dieren verplaatsen zich tussen loof- en naaldbossen zoals de vos (*Vulpes*), de wolf (*Canis lupus*) en het hert (*Cervidae*).

Boven de naaldbossen vanaf 1800 m boven NAP ligt in de Tatra de subalpine zone, in andere bergen ligt deze zone een beetje lager. Het is bekend door de dichte begroeiing met bergdennen. Hoewel in deze delen van Slowakije alleen 1% van het Slowaakse dierenrijk leeft, is de fauna hier belangrijk en interessant. Hier zijn diersoorten te zien, die de ijstijden hebben overleefd, de zogenaamde ijstijdrelicten zoals de alpenwatersalamander (*Ichthyosaura alpestris*), de kleine hagedis (*Zootoca vivipara*), de gierzwaluw (*Apus apus*), de tatrawoelmuis (*Microtus tatricus*) en de sneeuwmuis (*Chionomys nivalis*).

De laatste zone is de alpine-zone van de bovenste grens van de zone met de bergdennen tot de hoogste toppen van de bergen. Hier zijn de alpenweiden, de lage wilgen en de rotsen bekend. In deze bovenste zone leven de gems (*Rupicapra rupicapra*) en de alpenmarmot (*Marmota marmota*).³⁹

³⁹ *Fauna na Slovensku* [online]. © 2015 SlovakiaSite.com [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.slovakiasite.com/sk/fauna.php>

Statistieken van de Slowaakse fauna

In Slowakije komen naar schatting ongeveer 28.800 verschillende diersoorten voor.⁴⁰ Hiervan hebben de insecten 22.600 verschillende vertegenwoordigers. In Slowakije zijn tot nu toe 98 soorten steenvliegen bekend. Meerdere soorten hiervan zijn uit verschillende delen van Europa verdwenen. Een andere diergroep, die tot de insecten behoort, zijn de libellen. In Slowakije zijn 69 soorten libellen geregistreerd. Er zijn de laatste tijd meerdere zeldzame soorten libellen gevonden.

Ook spinnen zijn een belangrijk deel van elk ecosysteem en hun belang in de voedselketen wordt bewezen door het hoge aantal spinnen. Naar schatting zijn er in Slowakije 1000 soorten.

De vliesvleugeligen vormen in Slowakije de grootste orde van insecten. Tot de orde van de vliesvleugeligen behoren ook bijen. Veel van de vliesvleugeligen hebben een onvervangbare betekenis bij de bestuiving.

Kevers zijn één van de talrijkste, bekendste en best geregistreerde orde van insecten. In Slowakije zijn er ongeveer 7000 soorten gevonden. Tot nu toe zijn er ook meer dan 3000 soorten vlinders beschreven.

Een andere groep van ongewervelden zijn de weekdieren, waarvan er in Slowakije ongeveer 243 soorten voorkomen.

In het water levende gewervelde dieren zijn vissen. De Slowaakse wateren vormen het leefgebied voor 85 soorten vissen.

Tot een andere diergroep behoren de kikkers en de padden, de salamanders en de wormsalamanders. In totaal zijn er 17 soorten amfibieën).

Tot de groep van de reptielen behoren 12 soorten.

Van de vogels, die in de wilde natuur leven, komen er in Slowakije 352 soorten voor.

⁴⁰ *Biodiverzita a ochrana prírody* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/rio10/sk_pdf/12_biodiverzita.pdf

De zoogdieren behoren tot de bekendste vertegenwoordigers van het dierenrijk, omdat de mensen al lange tijd in deze diersoort zijn geïnteresseerd. In de wilde natuur leven in Slowakije 86 soorten zoogdieren.⁴¹

De Slowaakse Rode lijst

Uit een verslag van het Slowaaks Ministerie van Milieu over de toestand van het milieu in 2010, bleek dat in Slowakije 40 diersoorten verdwenen zijn waarvan 2 weekdieren, 16 spinnen, 4 libellen, 2 kevers, 6 vlinders, 4 vissen, 2 zoogdieren en 2 vogels.⁴²

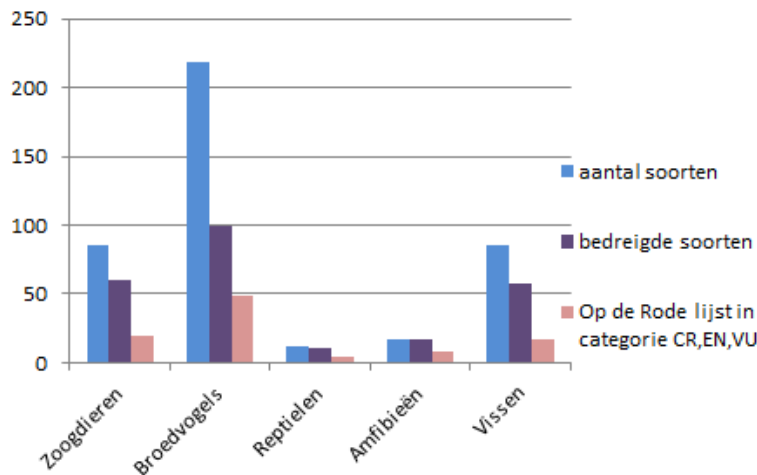
Het aantal beschermde dieren is tussen 1965 en 1999 van het oorspronkelijke aantal 384 naar 749 gestegen.⁴³ Op basis van het nieuwe decreet van 2010 zijn 813 diersoorten wettelijk beschermd. Programma's voor redding vonden plaats voor de volgende diersoorten: de Europese moerasschildpad (*Emys orbicularis*), de grote trap (*Otis tarda*), de keizerarend (*Aquila heliaca*), de kwartelkoning (*Crex crex*), de otter (*Lutra lutra*) en de gems (*Rupicapra rupicapra*).⁴⁴

⁴¹ Jaromír Šíbl, Juraj Holčík, Mirko Bohuš, Marcel Uhrin, Dušan Valachovič. 2000. *Ochrana fauny v Slovenskej republiky*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2000. ISBN 80-7137-590-X.

⁴² *Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2010* [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2010 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2010-01-5-priroda.pdf>

⁴³ *Zložky životného prostredia a ich ochrana* [online]. ŠÚ SR [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/sprava2003/kapitoly/svk2003s_zivo.pdf

⁴⁴ *Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2010* [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2010 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2010-01-5-priroda.pdf>

45

Op de Rode Lijst staan in totaal in elke categorie van bedreiging 2315 diersoorten.⁴⁶ De meest bedreigde diersoorten zijn de amfibieën, die voor 100% bedreigd zijn en verder nog de volgende diersoorten: 91,7% van de reptielen, 76,5 % van de zoogdieren, 68,1% van de libellen, 59% van de vissen 46% van de spinnen, en 35, 5% van de vogels maar in de beste toestand bevinden zich de vlinders, hiervan is slechts 3,2% bedreigd.⁴⁷

Vergelijking

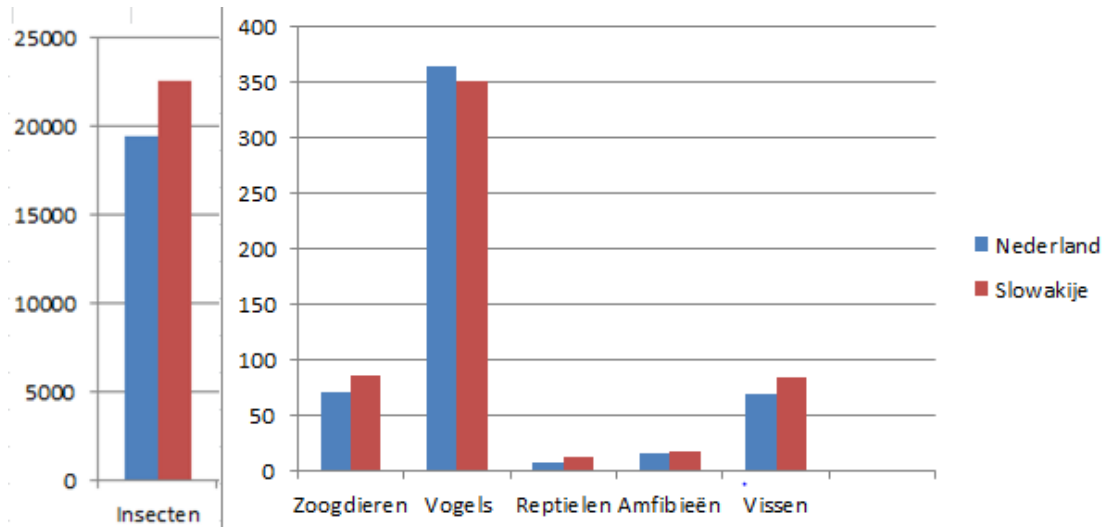
De natuur in Slowakije en in Nederland heeft talloze verschillen. De verschillende leefomstandigheden bepalen ook de verschillen in het dierenrijk. In Nederland kennen wij 6 landschappen en de flora en fauna wordt door horizontale zones beïnvloedt. In Slowakije daartegen heeft de hoogte grote impact op de Slowaaks fauna, die ook in 6 vegetatiezones is ingedeeld. Opvallend zijn de aantallen diersoorten in beide landen. In Slowakije leven 3800 diersoorten meer dan in Nederland. In beide landen zijn de talrijkste dierengroep de insecten. In deze groep komen in Slowakije 3000 verschillende soorten vlinders voor, terwijl dat er in Nederland slechts 2000 zijn. Vergelijkbare verschillen in aantallen soorten zijn in de diergroepen steenvliegen, spinnen en kevers te vinden. Elke van deze diersoort heeft meer vertegenwoordigers in Slowakije. Nederland heeft daarentegen meer soorten vogels. Een kleinere kloof is er in het aantal soorten

⁴⁵ *Ohrozenosť druhov živočíchov* [online]. © SAŽP 2015 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www1.enviroportal.sk/indikatory/detail.php?kategoria=204&id_indikator=440#0

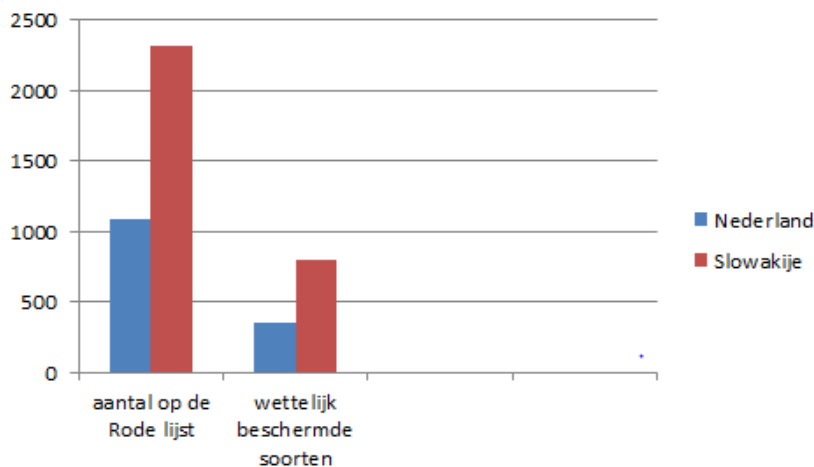
⁴⁶ *20. správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2012* [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. ŠOP SR, 2012 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2012-01-5-raz-op.pdf>

⁴⁷ *Červený zoznam živočíchov* [online]. © SAŽP 2015 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www1.enviroportal.sk/indikatory/detail.php?kategoria=204&id_indikator=3126

libellen. Hier is het verschil slechts 2 soorten. De meest zeldzame dieren groep wordt gevormd door de amfibieën, waarvan er in Slowakije 17 soorten leven en in Nederland 16. Nederland vormt het leefgebied voor 7 soorten reptielen en Slowakije voor 12. Van de zoogdieren leven er in Slowakije 86 soorten en in Nederland 71.

In de loop der tijd is de natuur in beide landen veranderd en enkele diersoorten zijn uitgestorven. Uit de Rode Lijsten blijkt dat in Nederland in 2010 51 diersoorten meer zijn verdwenen dan in Slowakije. Het gaat in beide landen vooral om de insecten en vlinders. Op de Rode lijsten in beide landen kwamen in de loop der tijd grotere aantallen beschermde diersoorten te staan. De toename van deze aantallen zou geen grotere bedreiging betekenen, maar betere kennis, monitoring en vervolgens toevoeging aan de Rode lijst. In Nederland is aantal bedreigde dieren lager (1089) dan in Slowakije (2315). Het kan ook door de grotere biodiversiteit in Slowakije worden veroorzaakt.

3 Oorzaken van dierenbedreiging

Dieren hebben het vermogen zich te verplaatsen op verschillende plekken in het land. De plaats waar een diersoort voorkomt heet habitat. Verdwijning of beschadiging van de habitat door urbanisatie, natuurrampen en menselijke daden kan ertoe leiden dat de habitat niet meer aan de eisen van een bepaalde soort voldoet. Tenslotte kan dit de oorzaak voor verdwenen en bedreigde diersoorten zijn.⁴⁸ Dierendiversiteit kan ook door andere oorzaken bedreigd worden. In het wild levende dieren (zoals de biodiversiteit overall) wordt door twee grote menselijke factoren bedreigd, namelijk toenemende bevolking en een grotere consumptie per hoofd van de bevolking. Sinds het prille begin van het menselijk bestaan hebben mensen dieren gejaagd en vruchten verzameld. Zolang de menselijke populatie klein was hadden deze activiteiten geen negatieve invloed op het milieu. Maar met de toename van de bevolking en de technologische ontwikkeling wordt het gebruik en de bedreiging van het milieu hoger. Bovendien legt de globalisatie grote druk op de biodiversiteit en het ecosysteem, vooral in de ontwikkelingslanden. Het globale ecosysteem wordt vooral door de volgende drie factoren bedreigd:

- 1) de exploitatie van het aardoppervlak. Landgebruik en de toenemende vraag naar natuurbronnen hebben meer dan de helft van het niet bevroren bodemoppervlak getransformeerd.
- 2) de stikstofcirculatie. Als gevolg van menselijke activiteiten, zoals. cultiveren van planten, gebruik van kunstmest en fossiele brandstoffen komt veel stikstof vrij.
- 3) circuleren van gasvormige koolstof. Fossiele brandstoffen verhogen de hoeveelheid koolstofdioxide in de atmosfeer.

Het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD 2010)⁴⁹ stelde vier fundamentele bedreigingen voor biodiversiteit vast: het verlies en de achteruitgang van habitats, het voorkomen van niet inheemse soorten, vervuiling en bereikbaarheid van voeding en klimaatverandering.

⁴⁸ *Dieren in hun omgeving* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=4&niveau=1&subgroep=1>

⁴⁹ Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD) is een overeenkomst over strategie voor duurzame ontwikkeling door wereldleiders in 1992 in Rio de Janeiro gesloten.

De hoofdoorzaak van het verlies aan biodiversiteit is het verlies en vernietiging van natuurgebieden, die het gevolg van expansie van de populatie en haar activiteiten zijn. Door de groei van de menselijke populatie en hun technische ontwikkeling, diverse bouwactiviteiten en commerciële mijnbouw wordt grote schade in het dierenrijk aangericht.

Eén van de negatieve effecten op de fauna heeft het proces, waarbij het oorspronkelijke en grote leefgebied door diverse barrières in kleinere delen wordt gedeeld. Het leidt tot toename van het aantal gebieden, vermindering van de omvang van habitatgebieden en verhoogde isolatie van de afzonderlijke gebieden. De belangrijkste invloed op dit proces hebben barrière elementen, zoals weggengnet, bovengrondse elektrische bedrading, dammen in rivieren en windmolens. Verlies en veranderen van een geschikte omgeving heeft verschillende invloeden op de diersoorten. De soorten die nauw verbonden zijn met hun biotoop worden meer bedreigd door deze verandering dan de soorten die in meer soorten omgeving kunnen leven.

Een andere groep negatieve factoren op de fauna houdt verband met milieuvervuiling. Als gevolg van het circuleren van milieugevaarlijke stoffen in de voedselketen hebben enkele soorten grote hoeveelheden pesticiden in hun weefsels. Het bedreigt vooral diersoorten die zich op de top van de voedselketen bevinden, zoals roofdieren, grote carnivoren en vogels. Er ontstaan bij vogels problemen met een veilige ontwikkeling van het nageslacht.

Als een ander groot gevaar voor de biodiversiteit wordt de uitbreiding van niet-inheemse soorten van organismen die de inheemse soorten, habitat of ecosysteem bedreigen, beschouwd. De globalisering laat niet alleen mensen grote afstanden overbruggen, maar ook organismen. Met betere verbindingen met de rest van de wereld groeit het aantal organismen, dat onbewust buiten hun natuurlijke verspreidingsgebied wordt opgenomen of bewust in vreemde gebieden verschijnt. Deze niet- inheemse soorten kunnen succesvolle concurrenten voor voedsel voor de inheemse soorten zijn of sommige invasieve soorten kunnen in een nieuwe omgeving succesvol met inheemse hybridiseren. Als de bedreigde of zeldzame inheemse soorten met de invasieve soorten paren en de hybriden vruchtbaar blijven, is dat gevaarlijk voor zeldzame soorten, omdat hun specifieke kenmerken kunnen verdwijnen. De invasieve soorten kunnen ook de biodiversiteit in de nieuwe omgeving bedreigen als de invasieve soorten een roofdier

zijn. Een aanzienlijke invloed op de inheemse organismen hebben de exoten die ziekteverwekkers zijn en de ziektekiemen onder inheemse soorten verspreiden. Sommige uitheemse soorten kunnen de nieuwe ecosystemen, waarin ze worden opgenomen, in zo'n mate veranderen dat er geen enkele inheemse soorten blijven bestaan.

Direct invloed op de dieren hebben de menselijke daden zoals het jagen en het handelen. Het illegale jagen op grote en zeldzame primaten is populair, vooral in landen met een hoge armoede in tropisch Afrika, Zuidoost-Azië en Zuid-Amerika. Het jagen veroorzaakt niet alleen afname van bepaalde diersoorten, waarop gejaagd wordt, maar het heeft ook veel neveneffecten op niet-doelsoorten. De visvangst leidt bijvoorbeeld tot de vangst van andere vissoorten of dieren waarop niet bedoeld gevist wordt.

Met de jacht is handel die illegaal of legaal kan zijn nauw verbonden. De handel richt zich meestal op primaten, vogels, reptielen en zeldzame vissen. Motivaties voor deze genoemde activiteiten zijn de hoge prijzen van bepaalde soorten van de groep dieren op de zwarte markt.⁵⁰

Oorzaken van bedreiging van diersoorten in Nederland

De ernstigste invloed op de fauna in Nederland heeft de omzetting van het aardoppervlak. Als gevolg van de toename van het bebouwde gebied, industrie en infrastructuur komt het tot afname van het agrarische gebied. Het oppervlak van het agrarische gebied nam van 1900 tot rond 1950 toe. Maar nu is de oppervlakte van het agrarisch gebied en de oppervlakte van de natuur afgenomen. De hoeveelheid bos is aan het begin van de twintigste eeuw bijna gelijk gebleven en in het heden toegenomen.

De laatste jaren zijn de veranderingen niet groot. Dankzij de Nederlandse zorg voor de natuur is de hoeveelheid bossen na 1950 ongeveer gelijk gebleven en daarna verder toegenomen. Het agrarische gebied nam tot 1950 toe. Maar nu is er sprake van afname van het agrarische gebied en een toenemende trend van woongebieden, industrieën

⁵⁰ Urban, Peter. 2013. *Manažment chránených druhov živočíchov*. Banská Bystrica : Belianum, 2013. ISBN 978-80-557-0627-6.

infrastructuur. Nederland, dat dichtbevolkt en klein is, heeft het kleinste aandeel natuur en bossen in heel Europa.⁵¹

Grote veranderingen zijn niet alleen in bodemgebruik in de laatste eeuw gekomen, maar ook in de ontwikkeling van de landbouw die van kleinschalige landbouw in grootschalige industriële landbouw is omgezet. In Nederland bevat het agrarisch gebied ongeveer 55% van het landoppervlak. Veel soorten zijn afhankelijk van deze gebieden en in de laatste jaren is een dalende trend van deze soorten zichtbaar. Een van de belangrijkste factoren is het enorme gebruik van pesticiden. De andere factoren voor dierenbedreiging zijn schaalvergroting, intensivering, mechanisatie, globalisatie en areaalverkleining van landbouw.⁵² Om dieren in goede omstandigheden te behouden is voldoende schuil- en nestgelegenheid en genoeg voedsel noodzakelijk. Het is voor iedereen bekend dat de landbouw grote veranderingen heeft ondergaan en daarom moeten veel nieuwe maatregelen genomen worden om de flora en fauna te beschermen, bijvoorbeeld de nestbescherming, vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, agrarisch natuurbeheer, ondersteuning van kleine biologische landbouw en de oprichting van weidevogel- en akkeronkruidreservaten.⁵³ Agrarisch natuurbeheer is voor de natuur vriendelijker en in de Landinrichtingswet uit 1979 is meer aandacht voor natuur en landschap. Het aandeel van biologische landbouw is echter nog steeds slechts 2,2%.⁵⁴

Een andere negatief effect op de natuurgebieden heeft de winning en het verbruik van oppervlaktedelfstoffen. In Nederland is elk jaar 150 miljoen ton bouwgrondstof nodig voor de projecten die veel ophoogzand gebruiken. Daarvan komt slechts 20 procent uit

⁵¹ *Bodemgebruik, 1900-2008* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1001-Ontwikkeling-van-het-bodemgebruik-vanaf-1900.html?i=4-25>

⁵² *Ontwikkelingen in de landbouw, 1900-2008* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1515-Ontwikkelingen-in-de-landbouw.html?i=4-27>

⁵³ *Ontwikkelingen in de landbouw, 1900-2008* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1515-Ontwikkelingen-in-de-landbouw.html?i=4-27>

⁵⁴ *Ontwikkelingen in de landbouw, 1900-2008* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1515-Ontwikkelingen-in-de-landbouw.html?i=4-27>

hergebruik van oude materialen. De andere stoffen worden voornamelijk als oppervlaktedelfstof in Nederland gewonnen of ingevoerd uit het buitenland.⁵⁵

Ook schadelijk voor de volksgezondheid en de natuur is de industrie en het gebruik van milieugevaarlijke stoffen. Deze stoffen worden nu verspreid over lucht, bodem en water en het veroorzaakt problemen met het functioneren van het ecosysteem. Het leidt bij vogels tot verminderd broedsucces en weerstand. De bioaccumulerende stoffen staan vaak aan de top van de voedselketens. Deze stoffen hebben negatieve gevolgen in Nederland voor visdieren, uilen en muizen en bij micro-organismen.⁵⁶

Tussen de jaren 1990-2013 zien we echter een dalende trend van de meeste emissie in Nederland.⁵⁷ Dit komt door de zorgen voor het veilige gebruik van stoffen van het Nederlandse stoffenbeleid dat uiterlijk in 2020 geen risico voor mens en milieu meer wil.⁵⁸ Tot dit risico behoren problemen met de vervuiling door emissies, die ook door transport worden veroorzaakt. Niet alleen deze indirecte effecten van het vervoer zijn voor dieren schadelijk. Dit bleek uit de bijdragen aan de bescherming van de otter die vaak in het verkeer wordt doorgereden. In Nederland werden sommige verkeersknelpunten aangewezen om de leefomstandigheden voor de otter veiliger te maken.⁵⁹ Het verkeer is ook gevaarlijk voor dassen. In Brabant bijvoorbeeld sterven naar schatting 180 dassenjaarlijks in het verkeer en dat vormt ongeveer 20% van de totale populatie.⁶⁰

⁵⁵ *Winning en verbruik van oppervlaktedelfstoffen, 1980-2012* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0067-Winning-en-verbruik-van-oppervlaktedelfstoffen.html?i=15-18>

⁵⁶ *Milieugevaarlijke stoffen: bronnen en effecten* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0198-Milieugevaarlijke-stoffen%3A-bronnen-en-effecten.html?i=17-94>

⁵⁷ *Emissies naar lucht door de industrie, 1990-2013* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0112-Emissies-naar-lucht-door-de-industrie.html?i=5-164>

⁵⁸ *Milieugevaarlijke stoffen: beleid* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0538-Milieugevaarlijke-stoffen%3A-beleid.html?i=16-93>

⁵⁹ *Aantal otters in Nederland toegenomen, maar ook meer inteelt* [online]. 2014 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.omroepwest.nl/nieuws/30-12-2014/aantal-otters-nederland-toegenomen-maar-ook-meer-inteelt>

⁶⁰ *De Das* [online]. Stichting Dassenwerkgroep Brabant [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.dassenwerkgroepbrabant.nl/pages/bedreigingpag.html>

Een andere oorzaak van bedreiging van dieren is het toenemende toerisme in Nederland. Daardoor neemt bijvoorbeeld het aantal strandplevieren sterk af. Deze afname wordt veroorzaakt door de vermindering van open gronden van de natuur langs de kust. De stranden zijn één van de plaatsen waar deze soort zich bevindt, maar het strand is ook een van de belangrijkste toeristische plekken. Omdat de Nederlandse stranden vrij toegankelijk zijn komen hier veel mensen en dat is de belangrijkste reden waarom de strandplevier bijna verdwenen is.⁶¹

Er zijn onder ons veel mensen die jagen. Dit bedreigt diersoorten in het wild. In Nederland worden jaarlijks 2,5 miljoen dieren doodgeschoten.⁶² In Nederland is de jacht alleen op 6 diersoorten toegestaan: haas, fazant, wilde eend, konijn, houtduif en patrijs. Sommige dieren veroorzaken schade aan de gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en waterschade. Het is toegestaan de landelijke schadesoorten te doden, te verjagen, hun nesten te vernietigen of hun eieren te rapen. Tot deze groep behoren bosmuis, ekster brandgans, grauwe gans, haas, huismuis, holenduif, kauw, ringmus, kleine rietgans, rotgans, knobbelzwaan, meerkoet, roek, smient, wilde eend, spreeuw, veldmuis en zwarte kraai.⁶³

Eén soort van jagen is de visvangst die de laatste tien jaar door het lagere aantal vissen in de zee en strikte visserijmaatregelen werd verslechterd. De meest gevangen vissen in Nederland zijn haring, kabeljauw, schol en tong. Voor elke vissoort is de totale hoeveelheid vis die door alle Europese landen samen in een gebied gevangen mag worden beperkt.⁶⁴ De aantallen haring fluctueerden sterk in de loop der tijd. Na 1990 is door overbevissing de afname zichtbaar. Maar na het stoppen van de haringvisserij is de haringstand toegenomen. Dankzij de vangstbeperkingen groeide het aantal. Ook andere vissoorten, zoals schol en tong bevinden zich in 2014 boven de limietgrens. Alleen de kabeljauw ligt nog steeds net onder de limietgrens, hoewel het aantal in de laatste jaren

⁶¹ *Kustbroedvogels Delta, 1979-2012* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:

<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1235-Kustbroedvogels-Delta.html?i=4-36>

⁶² MIDDELKOOP, Daniël en Mirjam NAGEL. *Denken over Dieren* [online]. © 2010 Dierenbescherming [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.denkenoverdieren.nl/docentenhandleiding.pdf>

⁶³ NAGEL, . *Jacht en beheer en schadebestrijding* [online]. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag., 2002 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://edepot.wur.nl/117877>

⁶⁴ *Visvangst in de Noordzee, 1990-2014* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:

<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0074-Visvangst-in-de-Noordzee.html?i=4-32>

is toegenomen.⁶⁵ Het visserijbeheer werd veranderd om overbevissing te voorkomen en de visbestanden op peil te houden. In dit beheer is de voorzorgsgrens en limietgrens belangrijk. Hoofddoel hiervan is om de volwassen soorten voor veel nakomelingen te laten zorgen en om overbevissing te voorkomen. Als gevolg van overbevissing daalt het aantal volwassen vissen onder de voorzorgsgrens, en daarom moeten maatregelen genomen worden om verdere overbevissing te voorkomen. Als het aantal beneden de limietgrens daalt, is de verbreiding en de kans op natuurlijk herstel klein, omdat er te weinig volwassen vissen zijn om voor voldoende reproductie te zorgen.⁶⁶

Als grote bedreiging voor de wereld wordt de opwarming van de aarde beschouwd. Het heeft niet alleen op de mensheid maar ook op de fauna enorme negatief effect. De gemiddelde wereldtemperatuur is in de afgelopen honderd jaar met 0,9 °C gestegen en in Nederland is het 1,5 °C hoger.⁶⁷ Verschillende klimaatmodellen voorspellen dat de temperaturen in de toekomst zullen toenemen.

Het leidt ertoe dat enkele diersoorten naar andere gebieden met passende kenmerken moeten migreren of niet in staat zijn hun levenswijze aan te passen. Vanwege de opwarming nemen de warmteminnende soorten de laatste tijd toe en koudeminnende soorten zoals vogels, vlinders en amfibieën af.

Dierenmigraties zijn niet alleen door de opwarming van de aarde veroorzaakt. Er bestaan meer redenen waarom de laatste decennia steeds meer nieuwe soorten Nederland binnen zijn gekomen. Deze diersoorten, zogenaamde exoten, kunnen op verschillende manieren in Nederland terechtkomen door de wereldwijde handel in uitheemse soorten, het meeliften van exoten tijdens vervoer van goederen en vakantiegangers die exotische soorten naar huis meenemen. Deze soorten kunnen schadelijk voor inheemse soorten zijn. Invasieve exoten groeien zo snel dat inheemse

⁶⁵ *Visbestanden in de Noordzee, 1947-2014* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0073-Visbestanden-in-de-Noordzee.html?i=4-32>

⁶⁶ *Visbestanden in de Noordzee, 1947-2014* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0073-Visbestanden-in-de-Noordzee.html?i=4-32>

⁶⁷ *Temperatuurtrends in Nederland en mondiaal, 1906 - 2013* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0226-Temperatuur-mondiaal-en-in-Nederland.html?i=9-55>

soorten onvoldoende leefomstandigheden overhouden, inheemse dieren of planten opeten, een nieuwe ziekte doorgeven aan inheemse dieren, paren met inheemse soorten waardoor kenmerken van inheemse soorten verdwijnen.⁶⁸ In Nederland worden ongeveer 38 soorten eekhoorns als huisdier gehouden. In de afgelopen vijf jaar zijn al 9 exotische eekhoornsoorten in Nederland in het wild gesignaleerd. Deze exotische eekhoorns vormen voor inheemse soorten een grote bedreiging. Als de grijze eekhoorns bijvoorbeeld in de natuur voorkomen zal in Nederland de rode eekhoorn verdreven worden.⁶⁹

Oorzaken van bedreiging van diersoorten in Slowakije

Hedentendage zijn veel zeldzame biotopen in Slowakije verdwenen door het ontstaan van nieuwe gebouwen, woonwijken, industriewijken en handelscentra. Hoewel het aandeel van niet bebouwd oppervlak in Slowakije kleiner dan het Europees gemiddelde is vormt de omzetting van de gebieden één van de ernstigste factoren die de Slowaakse fauna bedreigt. Omdat de meeste diersoorten in Slowakije in bossen leven zijn enkele kleine veranderingen in samenstelling van de bossen die vandaag 41,7% van de Slowaakse oppervlakte vormt, een grote bedreiging voor de Slowaakse fauna. Slowakije behoort tot de Europese landen met de hoogste bebouwing en deze gebieden zijn in een stabiele toestand. Maar in 2014 had een grote storm een negatieve impact op de oppervlakte en kwaliteit van de Slowaakse bossen. Ook veelvuldige bosbranden en de sterke groei van letterzetters in de sparrenbossen veroorzaakten een verandering van de ontwikkelingsstadia van het bos.

Vanaf 2000 worden in Slowakije grote omzettingen van natuurgebieden in bebouwde gebieden geregistreerd. Omdat veel zeldzame biotopen zijn verkleind of verdwenen, komen veel verschillende diersoorten in gevaar. De dalende trend van natuurlijk habitat en hun lage kwaliteit in combinatie met andere factoren zoals overmatige verstoring door mensen, stroperij etc. resulteert in het verlies van populaties van verschillende diersoorten. Deze veranderingen veroorzaken het verlies van andere soorten, die met

⁶⁸ *Invasieve exoten* [online]. NVWA [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/ongewenste-uitheemse-planten/dossier/invasieve-exoten/waarom-zijn-invasieve-exoten-een-probleem>

⁶⁹ *Minister verbiedt houden drie soorten exotische eekhoorns* [online]. Zoogdiervereniging, 2009 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.zoogdiervereniging.nl/minister-verbiedt-houden-drie-soorten-exotische-eekhoorns>

hen in de voedselketel verbonden zijn. De daling van de siesel bijvoorbeeld is nauw verbonden met de daling van de keizerarend, die de predator van de siesel is. De siesel (*Spermophilus citellus*) was een paar jaar geleden nog in relatief goede toestand. Ze komen in de laaglanden en de aangrenzende hooglanden in Slowakije voor. Als gevolg van meerdere factoren, met name verlies van voor hem geschikte gebieden en door de veranderingen in de landbouw neemt het aantal siezels af.

Veranderingen van landbouwgrond zijn vanaf 1970 zichtbaar, wanneer het tot een grote daling van landbouwbodem kwam, maar in de afgelopen tien jaar bleef de daling van deze gebieden stabiel. Zoals in Nederland, wordt het grootste deel van het Slowaakse oppervlak door landbouwgrond gevormd, dat 49,7% van het totaal beslaat. Wijzigingen in landbouwgrondstoffen op de markt verhogen de vraag naar biobrandstoffen (maïs, koolzaad). Dit leidt tot een aanzienlijke daling van de diversiteit van landbouwgebieden. Al deze veranderingen die op relatief korte tijd in Slowakije plaatsvonden, hadden een negatief effect op de biodiversiteit, dat ook niet door de positieve invloed van de uitbreiding van het gebied van biologische landbouw gecompenseerd kan worden.

Een andere factor, die de fauna beschadigt, is de snelle ontwikkeling van het wegvervoer en het bouwen van barrière elementen. Het bouwen van vervoerinfrastructuur neemt steeds meer oppervlakte van de natuur in en samen met de daaropvolgende werking heeft het veel ernstige effecten op dieren, zoals verandering van de biotoop, directe sterfte van dieren op de weg, de achteruitgang van het milieu, en geluid-, lucht- en lichtvervuiling. Bijvoorbeeld op de niet omheinde snelweg tussen Banska Bystrica en Zvolen komt het vaak tot botsingen tussen motorvoertuigen en dieren. Dit veroorzaakt 521 dode dieren per jaar, vooral zoogdieren zoals de huiskat, vos en egel.

Andere oppervlakteomzettingen zoals de winning en het verbruik van oppervlaktedelfstoffen veroorzaken grote veranderingen van voor dieren geschikte biotopen. In de laatste jaren was er echter geen grote toename van de winning van delfstoffen in Slowakije. Van 2005 tot 2011 was de daling van de grondstofwinning geregistreerd en slechts een geringe stijging van bepaalde grondstoffen zoals grind,

zand en kalksteen. In 2011 bijvoorbeeld werd 25 miljoen ton verschillende delfstoffen gewonnen.⁷⁰

De invloed van de industrie op het milieu in Slowakije is minder sterk tussen 2000-2012 hoewel Slowakije in vergelijking met aangrenzende Europese landen het hoogste aandeel broeikasgassen van industriële processen in 2011 heeft. Vanaf 2000 steeg de emissie van koolstomonooxide met 11,5%, maar de andere emissies hadden een dalende trend. Door de circulatie van deze vreemde stoffen in de natuur worden meerdere diersoorten zoals vleermuizen, otters en gemzen negatief beïnvloed, omdat de gassen in het lichaam van dieren mortaliteit veroorzaakt of het devalueren van het voedsel voor dieren, die vreemde stoffen en minder voedingswaarde bevatten. De directe invloed van chemische stoffen bij het gebruik van pesticiden heeft een toxische invloed op zeldzame vleermuizen.

De biodiversiteit is sterk bedreigd in ecologisch kwetsbare gebieden waar toeristische activiteiten worden aangeboden, omdat toeristen vaak niet de voorwaarden en eisen voor de bescherming van de natuur respecteren. Trends voor actieve vakanties veroorzaken toenemende aantallen fietsers en wandelaars in grote gebieden. Het verhoogt de druk op tot nu toe ongestoorde, waardevolle en heel gevoelige gebieden. Het toenemende actieve toerisme, paragliden, skialpinisme en bergfietsen is verbonden met het storen van dieren in schuilplaatsen en het verhoogt de mortaliteit, vooral onder gemzen, wolven en beren.

Ook andere menselijke daden hebben direct een negatieve invloed op dieren. De illegale jacht op dieren is in Slowakije momenteel een zeer actueel probleem. Ondanks het algemene verbod op de jacht op beschermde dieren komen vaak gevallen van geschoten of gevangen beschermde diersoorten voor. In Slowakije is de jacht op meerdere diersoorten toegestaan. In 2013 werden 218.214 dieren gejaagd. Tot de meest gejaagde dieren behoren fazanten, wilde zwijnen, edelherten en reeën, wilde eenden, konijn, beren en wolven.⁷¹ Problematisch is de jacht op de bruine beer die ondanks de

⁷⁰ *Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2011* [online]. Ministerstvo životného prostredia, 2011 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2011-04-priciny-dosledky.pdf>

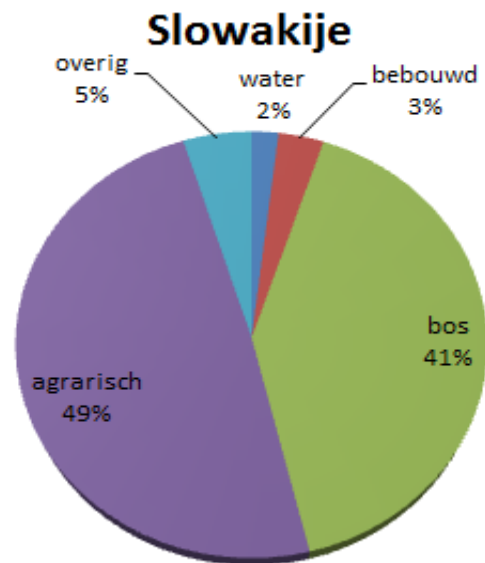
⁷¹ *Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2013* [online]. Ministerstvo životného prostredia, 2013 [gebruikt op: 2015-08-02]. Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2013-01-5-raz-op.pdf>

beschermde status tijdens het hele jaar legaal mag worden gejaagd in het kader van uitzonderingen. De officiële doelstelling is de berenpopulatie op een aanvaardbaar niveau te houden en de schade te beperken die deze soort veroorzaakt. Per jaar mogen 60-80 beren gejaagd worden. Vanwege de strenge eisen, zoals beperkte jacht van 1 juni tot 15 december, het gebruiken van plantaardig aas en de jacht alleen op beren met een gewicht tot 100kg, wordt zelfs maar de helft van het toegestane aantal beren gejaagd.

Vooraf door de belangen van de jacht werden in Slowakije de introducties van niet inheemse diersoorten gemotiveerd. Historische omstandigheden voor de uitvoering ervan ontstonden in de 17e-18e eeuw (bijv. Moeflon, Daniel). Voor de inheemse diersoorten zijn de invasieve soorten een ernstig probleem. In ons land komen verschillende niet-inheemse diersoorten voor, in het wild leven voornamelijk uit fokkerijen ontvluchte soorten of ze komen hier spontaan uit buurlanden. Hun aanwezigheid is een sterke concurrentie voor de inheemse diersoorten en ze veroorzaken aanzienlijke economische schade in de tuinbouw.⁷²

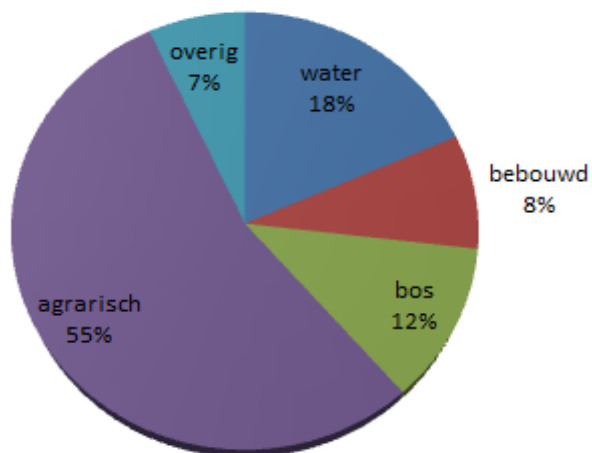
⁷² Urban, Peter. 2013. *Manažment chránených druhov živočíchov*. Banská Bystrica : Belianum, 2013. ISBN 978-80-557-0627-6.

Vergelijking

73

Nederland

74

⁷³ 20. správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2012 [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. ŠOP SR, 2012 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2012-01-5-raz-op.pdf>

⁷⁴ Grondgebruik in Nederland [online]. ©2015 AgriHolland B.V. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.groeneruimte.nl/dossiers/grondgebruik_in_nederland/home.html

Uit het bovenstaande hoofdstuk blijkt dat de grootste invloed op de fauna de habitat heeft. De grote verschillen in bodemgebruik van beide landen bepaalt de grote diversiteit van de fauna en flora in beide landen. Hoewel deze landen een even grote oppervlakte hebben, Slowakije is slechts 7493 km² groter, is de samenstelling van de oppervlakte absoluut anders. In de laatste tijd is de grootste groei van bebouwde gebieden in beide landen geregistreerd. Nederland telt 3502 km² bebouwde gebieden, ongeveer 8,43% van de totale Nederlandse oppervlakte. In Slowakije neemt het bebouwde gebied 1569 km² in, slechts 4,74%.

Hoewel in beide landen een kleine daling van agrarisch gebied zichtbaar is, nemen de gebieden met een agrarische functie het grootste deel van de oppervlakte in. In Nederland neemt landbouwgrond 22.644 km² in, 55% van het totaal. In Slowakije nemen deze gebieden 24.370 km² van de hele oppervlakte in, 50%.

De laatste jaren is er geen daling of stijging van bosgebieden in beide landen. De Slowaakse fauna is het rijkst in de bossen die 20.139 km² innemen. Dat is 41,07%. In Nederland is de oppervlakte van de bossen aanmerkelijk kleiner. De Nederlandse bossen vormen 4865 km², slechts 12% van het totaal.

Het grootste verschil tussen deze landen wat betreft bodemgebruik zien we in de oppervlakte van de watergebieden. Het is logisch, dat in Nederland veel watergebieden zijn. Hier vormt 7856 km² wateroppervlakte 20% van de totale oppervlakte. In Slowakije is dat slechts 1,9%, dus 930 km².⁷⁵

In het algemeen heeft de winning van delfstoffen een negatief effect op de natuur. De natuurgebieden, die leefgebieden voor dieren vormen zijn door winning in grote mate beschadigd. In Nederland, zoals in Slowakije, is de winning van delfstoffen genoeg ontwikkeld. In het laatste paar jaar is een dalende trend van winning in Slowakije zichtbaar. Ook de winning in Nederland is kleiner omdat veel bouwgrondstoffen uit het buitenland worden ingevoerd.

⁷⁵ *Grondgebruik in Nederland* [online]. ©2015 AgriHolland B.V. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.groeneruimte.nl/dossiers/grondgebruik_in_nederland/home.html

20. správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2012 [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. ŠOP SR, 2012 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2012-01-5-raz-op.pdf>

Zoals in de hele wereld, bedreigt de industrie door emissies de leefomgeving in Slowakije en Nederland. Maar dankzij Europees beleid zijn in beide landen maatregelen genomen de emissies te beperken. De situatie met gevaarlijke stoffen is in Nederland opgelost, maar in Slowakije stijgt het gevaarlijke koolstofmonoxide nog steeds.

Een direct aandeel in de dierenbedreiging hebben barrière elementen, zoals het wegennet. Het aantal wegen in beide landen wordt elk jaar hoger. Maar de toename is niet enorm. De totale weglente in Nederland is zevenmal groter dan in Slowakije. Daarom zijn in Nederland voor dierenveiligheid gevaarlijke verkeersknelpunten aangewezen.

Slowakije en Nederland zijn divers ook in verband met toerisme. In Nederland gaan de meeste mensen naar de drukke kusten en historische steden. In Slowakije daarentegen brengen veel mensen in Slowakije hun vrije tijd actief in beschermd natuurgebieden door. Het toerisme speelt een even grote rol voor dierbedreiging in beide landen.

Een ander grote invloed op het dierenrijk heeft de jacht, die in beide landen toegestaan is. In Nederland mogen jagers op 6 diersoorten en schadelijke soorten jagen. Daarentegen is in Slowakije op meer diersoorten jagen toegestaan. De jagers mogen in het kader van uitzonderingen die door overheid elk jaar worden gegeven op enkele door heel het jaar beschermde dieren zoals de bruine beer en de wolf jagen.

De laatste groot invloed op de fauna hebben niet inheemse soorten, die op verschillende manieren en om verschillende redenen in Nederland en in Slowakije ingevoerd worden. De grootste oorzaken voor de introductie van niet inheemse diersoorten in Nederland zijn wereldwijde handel en vakantiegangers. In Slowakije zijn de grootse introducties voor de belangen van de jacht gedaan.

4 Nationaal natuurbeleid in Nederland

Het natuurbeleid richt zich op het behoud en het versterken van de natuur en duurzaam gebruik van biodiversiteit.⁷⁶

Van de 11 Nederlandse ministeries houdt het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) zich het meest bezig met natuurbeleid, omdat de taken van IenM, zoals het zorgen voor een goed ingerichte, schone en veilige omgeving, directe invloed op de fauna hebben. De hoofdtaken van dit ministerie zijn:

- 1) zorgen voor de kwaliteit van verkeersinfrastructuur van alle soorten wegen
- 2) waarborgen van veilig en duurzaam gebruik van deze wegen
- 3) inpassen van de nieuwe netwerken in de leefomgeving
- 4) regelen van een goede kwaliteit van de leefomgeving
- 5) besturen van hulpbronnen en milieuruimte
- 6) ontwikkelen van Nederland als een veilige, leefbare, bereikbare en concurrerende delta⁷⁷

Voor de bescherming van de natuur hebben ook verschillende nationale wetten en regels groot belang. Op de officiële pagina van de overheid staan 127 artikelen waarin de flora- en faunabescherming centraal staat.⁷⁸ Op het niveau van de Rijksoverheid zijn de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet de belangrijkste wetten met de bedoeling de biodiversiteit te stabiliseren. In de Flora- en faunawet staat het beschermen van alle in het wild voorkomende zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en enkele vissen, libellen en vlinders, kevers, mieren, schelp- en schaaldieren en plantensoorten centraal.⁷⁹ Tot de Flora- en faunawet behoort ook de algemene zorgplicht (art. 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht wordt op alle voorkomende dieren en planten in Nederland

⁷⁶ *Beleid voor natuur en biodiversiteit* [online]. Rijksoverheid, 2011 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/beleid-voor-natuur-en-biodiversiteit>

⁷⁷ *Wat doet IenM* [online]. Rijksoverheid [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ienm/wat-doet-ienm>

⁷⁸ SORGDRAGE, W. *Flora- en faunawet* [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://wetten.overheid.nl/BWBR0009640/geldigheidsdatum_11-06-2015#HoofdstukIX

⁷⁹ *Huidige wetgeving voor natuurbescherming in Nederland* [online]. Rijksoverheid [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/wetgeving-voor-natuurbescherming-in-nederland>

toegepast. Het zegt, dat menselijk handelen geen negatieve invloed op de flora en fauna mag hebben.⁸⁰ Om de bedreiging van verschillende soorten te voorkomen of te beperken werden geschikte maatregelen genomen, de mens mag bijvoorbeeld niet dieren verontrusten of perioden als de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode wanneer de jongen nog afhankelijk zijn, verstoren.⁸¹

Het aparte beleid staat voor het beschermen van de biodiversiteit tegen niet-inheemse soorten, die schadelijk voor inheemse soorten kunnen zijn. Het bezit en handelen met bepaalde exotische dieren en planten is verboden. Het is ook verboden huisdieren of dierentuindieren in het wild uit te zetten.⁸²

De overheid is niet alleen bezig met wetten, maar ook de plannen voor het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit die in de Uitvoeringsagenda Natuurlijk Kapitaal staan. Hierin staan 16 actiepunten waarvan de volgende zich met de fauna bezighouden: *duurzame visserij en bescherming mariene biodiversiteit, duurzame landbouw en bescherming van biodiversiteit, biodiversiteit en voedselproductie in balans brengen*. Een voorstel uit de Uitvoeringsagenda Natuurlijk Kapitaal voor duurzame landbouw en bescherming van biodiversiteit geeft grote aandacht aan de negatieve invloed van gewasbeschermingsmiddelen op de biodiversiteit, vooral op de bijen. Daarom wil de overheid het gebruik van niet-chemische, basisstoffen en lage risicomiddelen ondersteunen. Er worden ook maatregelen genomen dat ondernemers spuitapparatuur met 75% driftreducerende technieken moeten gebruiken om de organismen niet aan gewasbeschermingsmiddelen bloot te stellen. Ook moeten beschadigde ecosystemen worden hersteld. Dankzij samenwerking tussen het Planbureau voor de Leefomgeving, bedrijven en potentiële financiers zijn mogelijkheden voor het herstel van beschadigde gebieden verzameld.

⁸⁰ *Planten en dieren beschermen en beheren* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.biodiversiteit.nl/nederlandse-overheid-biodiversiteit/biodiversiteitsbeleid-vanaf-2012/hoe-willen-we-de-biodiversiteitsdoelen-bereiken/behoud-en-beheer-van-natuurgebieden-en-soorten/planten-en-dieren-beschermen-en-beheren>

⁸¹ VERMOOLEN, Reinoud. *Natuurbescherming in Nederland* [online]. 2014 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0439.BPHORIZON2015-on01/b_NL.IMRO.0439.BPHORIZON2015-on01_tb4.pdf

⁸² *Huidige wetgeving voor natuurbescherming in Nederland* [online]. Rijksoverheid [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/wetgeving-voor-natuurbescherming-in-nederland>

Er ontstonden internationale voorbeeldprojecten die moeten bewijzen dat de bedrijven aan ecosysteemherstel kunnen meedoen en dat een beschadigd gebied in een stabiel biodiversiteitsstelsel met een evenwichtige waterbalans veranderd kan worden.⁸³

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

Één van de 17 diensten van het ministerie is het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).⁸⁴

Het PBL is een nationaal onafhankelijk onderzoeksinstituut voor beleidsanalyses van milieu, natuur en ruimte. Het PBL helpt bij de politiek-bestuurlijke afweging door het uitvoeren van onderzoeken, analyses en evaluaties. De vier belangrijkste taken van het PBL zijn:

- 1) Het beschrijven van de actuele kwaliteit van milieu, natuur en ruimte en het evalueren van het gevoerde beleid.
- 2) Het onderzoeken van de maatschappelijke ontwikkelingen die een negatief effect hebben op de kwaliteit van milieu, natuur en ruimte, en het hypothetische vaststellen van eventuele beleidsopties.
- 3) Het constateren van maatschappelijke kwesties betreffende milieu, natuur en ruimte.
- 4) Het benoemen van opties voor het bereiken van overheidsdoelen voor milieu en natuur en ruimte.⁸⁵

Het PBL vat in de Natuurverkenning 2010-2040 de motieven voor natuurbescherming samen in verschillende kijkrichtingen. ‘Vitale Natuur’ heeft belang in behoud van natuur en biodiversiteit. De hoofdbedoeling in de vitale natuur is het verlies van biodiversiteit te stoppen en te herstellen. In de andere kijkrichtingen (Functionele Natuur, Beleefbare Natuur, Inpasbare Natuur) staan verschillende gebruikswaarden

⁸³ *Uitvoeringsagenda Natuurlijk Kapitaal* [online]. Ministerie van Economische Zaken, 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/06/22/kamerbrief-over-uitvoeringsagenda-natuurlijk-kapitaal.html>

⁸⁴ SORGDRAGE, W. *Flora- en faunawet* [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://wetten.overheid.nl/BWBR0009640/geldigheidsdatum_11-06-2015#HoofdstukIX

⁸⁵ *Over het PBL* [online]. Planbureau voor de Leefomgeving [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.pbl.nl/overpbl>

centraal. Het gaat bijvoorbeeld over duurzaam gebruik van ecosystemen. Het PBL bewijst dat natuur en natuurbeleid in de toekomst er anders uit kan zien als deze kijkrichtingen succesvol zijn.

Nu zijn de hoofddoelen van het Nederlandse natuur- en biodiversiteitsbeleid volgende: het creëren van duurzame omstandigheden voor het overblijven van alle in 1982 Nederland voorkomende soorten, het beschermen van de biodiversiteit door beschermen, herstellen, ontwikkeling en duurzaam gebruik van natuur en het stoppen van de recessie van de biodiversiteit in 2020.⁸⁶

Rijksoverheid tegen natuurorganisatie

Natuurorganisatie Das&Boom verzette zich als enige organisatie in Nederland tegen het natuurbeleid. Ze daagde de Rijksoverheid voor de rechtbank inzake onvoldoende behoud van biodiversiteit. Hoewel de Staat verantwoordelijk voor het waarnemen van internationale beschermingsverplichtingen is, weigerde ze aan verplichtingen zoals het financieren van monitoring, het behouden van de staat van otters, het creëren van voldoende leefgebieden voor hen en acties tegen het visfukken te voldoen.

In 1988 voerde de Staat een herstel-plan voor de otter uit met de bedoeling binnen 8 jaar een gezonde otterpopulatie te herintroduceren. In 2002 begon het ministerie met de herintroductie die 12 otters in de Weerribben uitzette. Het herintroductieproject ondervond echter meerdere moeilijkheden, één ervan was dat de Tsjechische delegatie, die in 2007 in Nederland op bezoek kwam, besloot dat ze geen otters aan Nederland zou leveren, hoewel Tsjechië toen 10 otters voor het herintroductieplan in Nederland had. Het kwam doordat de Nederlandse overheid niet voldeed aan de omstandigheden in verkeerswegen en aan de bescherming tegen visfukken.

Uit de Beleidslijn Herintroducties van dieren uit 2008 bleek dat de overheid geen initiatief in herintroducties van diersoorten neemt, alleen als het noodzakelijk is, want het is altijd de taak van natuurorganisaties zoals Das&Boom, hoewel in de Nederlandse doelstelling in Europees verband is afgesproken om voor 2020 geschikte condities voor

⁸⁶ BOUWMA, Irene. Biodiversiteit bekeken: hoe evalueert en verkent het PBL het natuurbeleid? [online]. Planbureau voor de Leefomgeving [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/PBL_2014_Biodiversiteit%20bekeken_924.pdf pp 26

alle soorten te creëren die in 1982 in Nederland voorkwamen en verplicht is een goede staat van diersoorten te behouden. Het is altijd twijfelachtig wie verantwoordelijk is voor het monitoren op het nationale niveau en voor een mogelijk optreden als diersoorten bedreigd worden. In de afgelopen 30 jaar zijn dieren zoals de otter, de hamster en het korhoen in heel slechte staat gekomen of uit Nederland verdwenen. De overheid is hiervoor verantwoordelijk, omdat het alle signalen over het dreigende gevaar heeft gebagatelliseerd.

De rijksoverheid was in de ontwikkeling van de bedreigde otterpopulatie niet geïnteresseerd en ze stopte ook met het financiële ondersteunen van onderzoek naar de otterpopulatie, wat belangrijk voor het behoud van otters is. De rijksoverheid heeft het budget van €150.000 per jaar in 2011 helemaal geschrapt.

Op 22 mei 2013 vond er in de rechtbank de zaak De Stichting Das&Boom en Otterstation Nederland tegen de Staat plaats. Das&Boom en Otterstation Nederland eisten dat de overheid meer moet doen om de otters in Nederland te beschermen. Uit de uitspraak bleek dat de Staat het onderzoek naar de otterpopulatie moet financieren tot de otter veilig in Nederland kan leven. De Overheid moet ook voor de otter gevaarlijke knelpunten in het verkeer oplossen, want Das&Boom en Stichting Otterstation Nederland vinden deze knelpunten de belangrijkste oorzaak voor het uitsterven van de otter. Helaas voor de organisatie kreeg de Staat geen verplichtingen op het gebied van voldoende en veilig gebruik van visfuisen.⁸⁷

Nationaal natuurbeleid in Slowakije

Op het nationale niveau staat voor het natuurbehoud één van de dertien ministeries, Het ministerie van Milieu van de Slowaakse Republiek, centraal voor het creëren en beschermen van het milieu. Tot de belangrijkste taken van dit ministerie behoren:

- 1) natuur- en landschapsbescherming
- 2) waterbeleid, beschermen tegen overstromingen, beschermen van de waterkwaliteit en kwantiteit, het rationeel gebruik van de visserij, zorg voor gezonde aquacultuur

⁸⁷ *Rechter verplicht de Staat de otter beter te beschermen en daar haast mee te maken* [online]. Das&Boom. 2013 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.dasenboom.nl/upload/documenten/nieuwsbrief_stichting_dasboom_2013_.pdf

- 3) beschermen van de lucht, de ozonlaag en het klimaatsysteem
- 4) afvalbeheer
- 5) onderzoeken van de verschillende invloeden op het milieu
- 6) financiële ondersteuning van het informatiesysteem over milieu en ruimtelijke monitoring
- 7) geologisch onderzoek en exploratie
- 8) beschermen en de regulatie van de handel in bedreigde soorten in de wilde natuur

De Slowaakse overheid heeft voor de fauna en voor de flora een apart beleid. Voor de fauna zijn er 84 wetsartikelen. Volgens deze artikelen zijn alle dieren beschermd, waarvan minstens één van zijn ouders beschermd is. Bijvoorbeeld als een niet beschermde soort hybridiseert met een beschermde soort, dan zijn de jongen beschermd en alle soorten wilde vogels op het gebied van de lidstaten van de Europese Unie. Het is verboden deze dieren te vangen, verwonden of doden, in zijn natuurlijke ontwikkeling zoals broedperiode, winterslaap te verstoren, zijn leefgebieden te vernietigen, thuis te houden, te verhandelen of te verplaatsten. Tot deze wet behoort ook de verplichting dat als iemand die een ziek, gewond of dood beschermt dier vindt het direct moet melden aan het wijkkantoor voor het milieu.⁸⁸

Het basisdocument inzake plannen voor het behouden van biologische diversiteit in Slowakije is het actieplan, dat door Het ministerie van Milieu van de Slowaakse Republiek wordt opgesteld. Het actieplan bevat opdrachten, een korte beschrijving van de opdracht, verwachte uitgaven en inkomsten en de verwachte data van de voltooiing van de opdracht. Nu is dit document tot 2020 geactualiseerd. Deze nieuwe versie werd aangevuld met de reacties op nieuwe dreigingen en trends in de stand van de biodiversiteit in de afgelopen jaren.

Hoewel in de periode 2005 - 2009 er een toename was van het aantal bedreigde vissen en het aantal bedreigde vogels en zoogdieren hetzelfde bleef, nam het aantal reddingprogramma's van de Nationale Natuurbeschermingsorganisatie in Slowakije (ŠOP SR) in de jaren 2005 - 2012 af. Dit werd vooral door het gebrek aan financiering

⁸⁸ *Chránené živočíchy* [online]. © 2015 Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.minzp.sk/postupy-ziadosti/ochrana-prirody-krajiny/druhova-ochrana-prirody/chanene-zivocichy/>

uit de staatsbegroting veroorzaakt. In 2012 vonden 17 programma's voor geselecteerde bedreigde diersoorten plaats.

In verband met de doelstellingen van de biodiversiteitbescherming op EU-niveau werden de doelstellingen voor Slowakije vastgesteld. Elk van de voorgestelde doelstellingen richt zich op een bepaald gebied van behoud van biodiversiteit. Een van de doelstellingen is het landbouwbeleid gunstig voor de biodiversiteit op alle agrarisch gebruikte oppervlakten uit te voeren en de staat van soorten- en habitatbescherming te verbeteren. Door aangepaste doelstellingen en maatregelen wil de overheid gunstiger landbouw, bosbouw en visserij voor de biodiversiteit creëren. Hiervoor wil de staat de boeren in de ontwikkeling van het platteland ondersteunen. Het is ook nodig het verminderen van de diversiteit van gewassen en vesoorten te stoppen en het gebruik van traditionele landbouwgewassen specifiek voor een bepaalde regio te ondersteunen.⁸⁹

Nationale Natuurbeschermingsorganisatie in Slowakije

Onder direct beheer van het ministerie Milieu van Slowakije staat een professionele natuurbeschermingsorganisatie, de Nationale Natuurbeschermingsorganisatie in Slowakije (ŠOP SR). Tot de belangrijkste activiteiten van ŠOP SR behoren:

- 1) zorgen voor fundamenteel en toegepast onderzoek en uitvoering van regelgeving
- 2) beschermen van de natuur en biodiversiteit
- 3) zorgen voor documentatie en informatiesystemen
- 4) milieuonderwijs
- 5) activiteiten verbonden met promotie en publicaties
- 6) samenwerken met nationale stichtingen en organisaties
- 7) internationale samenwerking

In 2014 heeft ŠOP SR onder meer 4 projecten LIFE + Natuur uitgevoerd. Twee ervan betreffen direct de faunabescherming. Het eerste gaat om het integreren van beschermde

⁸⁹ *Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020* [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.minzp.sk/files/oblasti/ochrana-prirody-a-krajiny/biodiverzita/narodna_strateg_ochr_biodiverz_2020.pdf

en zeldzame soorten van vlinders in de niet-bos habitat in de Tsjechische Republiek en Slowakije en het tweede betreft het beschermen van de roodpootvalk in de Karpaten.⁹⁰

Overheid tegen natuurorganisatie

Het ministerie van Milieu in de Slowaakse Republiek gaf in 2004 toestemming voor regulerende jacht op 61 bepaalde beren en verbood 39 beren te doden. Tegen deze beslissingen van het ministerie ging de niet gouvernementele organisatie WOLF (VLK) in beroep. Aan het hoofd van de speciale commissie van de rechtbank stond de minister van Milieu. Daarom werden de meeste oorspronkelijke beslissingen geldig verklaard en klachten van de organisatie werden geweigerd.

In 2007 heeft het ministerie van Milieu toegelaten om 51 beren in de regulerende jacht te schieten. Daarom stuurde de organisatie WOLF 51 klachten aan de rechter inzake onrechtmatige jacht. De organisatie tekende bezwaar aan wegens onvoldoende aanvraag voor de jacht, onvoldoende onderzoek over schade die de beren hebben veroorzaakt, het gebrek aan kennis over de berenpopulatie in Slowakije en de ineffectiviteit van regulerende jacht, want volgens de organisatie is het schieten op willekeurig geselecteerde individuele beren onzin. Dankzij deze argumenten accepteerde de rechtbank alle klachten van de organisatie WOLF. Nu neemt WOLF aan elk procedureproces deel, waar het ministerie beslissingen neemt over de uitzonderingen voor het schieten van beschermde dieren. De grootste argumenten tegen regulerende jacht van de organisatie zijn dat meestal onschuldige individuele beren die nooit schade aan vee of bijen hebben toegebracht worden geschoten en geen gevaar voor de menselijke gezondheid betekenen. Daarom wil de organisatie WOLF deze soort jacht verbieden of het zou alleen op individuele beren mogen gebeuren die herhaalde schade aan eigendommen veroorzaken of waarvan het gedrag een gevaar voor de menselijke gezondheid is.⁹¹

⁹⁰ *Výročná správa za rok 2014* [online]. Štátná ochrana prírody Slovenskej Republiky. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.sopsr.sk/dokumenty/vyrspr_2014.pdf

⁹¹ *Strieľanie medved'ov* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.wolf.sk/sk/medvede>

Vergelijking

Zowel Nederland als Slowakije heeft verschillende soorten ministeries, die zich met verschillende kwesties bezighouden. In beide gevallen houdt één ministerie zich met de kwesties van natuurbehoud bezig. De opdrachten van het Nederlandse ministerie, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, hebben indirecte invloed op de fauna omdat het hoofddoel van dit ministerie zorg voor de omgeving is. In Slowakije zijn er meer ministeries en er bestaat een speciaal ministerie, het Ministerie van Milieu, dat meer aandacht aan het gebied van fauna en flora besteedt. De opdrachten van beide ministeries hebben bepaalde bedoelingen voor het natuurbehoud, maar die in Slowakije heeft niet alleen indirect invloed op de fauna. Tot de hoofdoelen van het Slowaaks ministerie behoren ook het beschermen van dieren en de regulatie van handel in de bedreigde soorten.

In beide landen zijn er verschillen in het systeem van de wetgeving. In de Nederlandse wetgeving worden mens en dieren en planten samen behandeld in de Flora en faunawet. In Slowakije bestaat er daarentegen voor deze twee verschillende gebieden een apart beleid. Daarom is er ook een groot verschil in het aantal wetten.

In beide gevallen hebben de landen verschillende documenten voor natuurbehoud, die nauw met Europees natuurbehoud zijn verbonden. Hoewel deze documenten met de opdrachten en visies tot 2020 door het document Europa 2020-strategie beïnvloed zijn, is het aanpakken van problemen in beide landen anders. Voor het landbouwbeleid in Nederland geldt dat de overheid het gebruik van niet-chemische, basisstoffen en lage risicomiddelen wil ondersteunen, maar voor de Slowaakse landbouw is het belangrijk om de boeren in de ontwikkeling van het platteland te steunen en traditionele landbouwgewassen specifiek voor een bepaalde regio te ondersteunen.

Onder direct beheer van de ministeries staan verschillende organisaties die grote invloed op het functioneren van het ministerie en de wetgeving hebben. De stichting PBL heeft algemeen belang in het behouden van natuur en biodiversiteit. De organisatie wil het verlies van biodiversiteit stoppen en deze herstellen. In Slowakije zijn de projecten specifiek gericht op het behoud van vlinders en de roodpootvalk.

Wat deze twee landen gemeen hebben, zijn de nationale natuurorganisaties die tegen de overheden strijden en beroep aantekenen tegen het ongepast behandelen van dieren.

Voor de rechtbank hebben in beide landen de organisaties gewonnen. Als gevolg van corruptie duurt het in Slowakije langer voordat het tot een objectieve uitspraak komt.

5 Europees natuurbeleid

Aan de internationale natuurbescherming werkt de Europese Unie. De belangrijkste overeenkomsten tussen de leden van de Europese Unie voor het behouden en versterken van natuur en diersoorten zijn: Natura 2000, Europese Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en EU-Biodiversiteitsstrategie.

Het natuurontwikkelingsproject Natura 2000, ontstond om de kwetsbare Europese natuurgebieden te beschermen. Dankzij dit internationale project hebben bedreigde natuurgebieden grotere herstelkansen. Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden waarin enkele plantensoorten, vogels, zoogdieren en insecten en hun natuurlijke leefomgeving worden beschermd om het verlies van biodiversiteit te stoppen.

De belangrijkste doelstellingen in verband met bescherming en verbetering van de biodiversiteit in Europe in de komende tien jaar worden in mei 2011 in een nieuwe biodiversiteitstrategie genomen. Deze strategie is gebaseerd op de zes streefdoelen die de grootste aandacht aan de stopzetting van het verlies van biodiversiteit en aantasting van ecosystemen voor 2020 geven. Het zal door de volgende zes doelen gerealiseerd worden: het volledig uitvoeren van de Vogel- en de Habitatrichtlijn, verbeteren en behouden van ecosystemen en ecosystemendiensten, vergroten van het aandeel van de landbouw en bosbouw, zorgen voor een duurzaam gebruik van visbestanden, strijd tegen invasieve soorten en het aanpakken van wereldwijd verlies van biodiversiteit.⁹²

Een ander belangrijk document dat in maart 2010 door de EU-leiders werd ondertekend, is de EU 2050-visie waarin is overeengekomen de biodiversiteit en de ecosystemendiensten te beschermen, evalueren en herstellen vanwege hun grote waarde, voor het welzijn van mensen en economische ontwikkeling. Het moet catastrofale veranderingen voorkomen, die door biodiversiteitsverlies kunnen worden veroorzaakt.⁹³

⁹² *Stratégia EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020* [online]. Európska komisia, 2011 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_SK.pdf

⁹³ *De biodiversiteitsstrategie van de EU voor de periode tot 2020* [online]. Europese commissie, 2011 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:

6 Internationaal natuurbeleid

Als gevolg van globalisering heeft het probleem van bedreigde dier- en plantensoorten internationaal belang. Daarom moeten de nationale overheden zich bij hun beleid aan internationale afspraken houden.

De belangrijkste internationale afspraak om de bedreiging van dier- en plantensoorten te beperken is het Cites-verdrag (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), die op 3 maart 1973 in Washington door 80 landen werd ondertekend. De bedoeling van het verdrag is de wereldhandel in bedreigde dier- en plantensoorten onder gezamenlijke controle van alle landen in de wereld te stellen. Momenteel hebben 181 landen de afspraak ondertekend. Uit de lijst van verdragsluitende partijen bleek dat Nederland het verdrag, 9 jaar vroeger dan Slowakije, in 1984 heeft ondertekend. Hedentendage worden ongeveer 35.000 dieren- en plantensoorten wereldwijd door CITES beschermd.⁹⁴ Op de officiële webpagina staat dat The CITES Trade Data Dashboards, een interactieve, dynamische manier van het bekijken van de handelsgegevens van CITES-partijen in hun jaarverslagen biedt. Uit de National Dashboard, die handelsgegevens per land of regio geeft, bleek dat hedentendage import en export zowel in Nederland als in Slowakije een stijgende trend heeft.⁹⁵ Voor de geselecteerde soorten in de internationale handel voert CITES bepaalde controles uit. Alle vervoerde diersoorten worden door middel van een vergunningensysteem geregistreerd. Elke partij bij het verdrag moet een of meer overheidsinstanties aanstellen die verantwoordelijk voor het administreren van dat vergunningensysteem zijn en de effecten van de handel op de toestand van bepaalde soort melden.⁹⁶

Een andere belangrijk internationaal verdrag is Het Verdrag inzake Biologische Diversiteit (CBD). Het verdrag werd op 5 juni 1992 voor ondertekening opengesteld op

http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_NL.pdf

⁹⁴ *What is CITES?* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.cites.org/eng/disc/what.php>

⁹⁵ *CITES Trade Data Dashboards* [online]. UNEP [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://dashboards.cites.org/>

⁹⁶ *How CITES works* [online]. UNEP [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.cites.org/eng/disc/how.php>

de Conferentie van de Verenigde Naties over milieu en ontwikkeling. Op 29 december 1993 was het verdrag in werking getreden. Nu hebben 168 landen het verdrag ondertekend. Nederland en Slowakije hadden CBD in 1994 aangenomen.⁹⁷ De belangrijke doelstellingen van het verdrag zijn: onderzoeken en beschermen van de biodiversiteit binnen ecosystemen of buiten de natuurlijke omgeving, regeling van de internationale wetenschappelijke samenwerking, regeling van het gebruik van genetische bronnen, de financiering van de programma's van het biodiversiteitsverdrag en nationale rapportering.⁹⁸

⁹⁷ *Convention on biological diversity* [online]. CBD [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <https://www.cbd.int/>

⁹⁸ Van Hoorick, Geert 1997 : Internationaal en Europees Natuurbehoudsrecht. De Verdragen, de Europese Verordeningen en Richtlijnen en hun Tenuitvoerlegging in België en Nederland. *Intersentia Rechtswetenschappen*, Antwerpen-Groningen, 381 pp., 165-182. ISBN 90-5095-019-1

7 Politieke Partijen

Politieke partijen spelen een grote rol in het nationale beleid, omdat ze standpunten in hun programma's formuleren en ze personen voor politiek-bestuurlijke functies kiezen. Partijen verbinden mensen met dezelfde politieke standpunten en doelstellingen om de politieke macht te krijgen, zodat ze hun plannen kunnen uitvoeren.

Partij voor de Dieren (Nederland)

In Nederland zijn in de Tweede en Eerste Kamer samen 12 politieke partijen.⁹⁹ Hiertoe behoort één partij die onder meer wijst op: *de wijze waarop de mens dieren gebruikt vormt de grootste bedreiging voor de ecologie van de aarde.*¹⁰⁰ In het verkiezingsprogramma van de Partij voor de Dieren voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2012 stonden 8 belangrijke punten. Het eerste punt staat voor gezonde landbouw en duurzaam voedsel. In dit punt zegt de PvdD dat de landbouw geen industrie is en dieren geen machines zijn. Dieren moeten respectvol behandeld worden. Deze politieke partij wil in de komende jaren de boeren ondersteunen om naar biologische landbouw over te schakelen. De Partij voor de Dieren is van mening dat de vee-industrie beperkt moet worden, omdat de vee-industrie veroorzaakt dat Nederland de grootste ammoniakvervuiler van Europa is. Het is ook inefficiënt, omdat voor één kilo biefstuk 25 kilo voer en 15.000 liter water nodig is. Daarom wil deze partij het aantal gehouden dieren verlagen en betere leefomstandigheden voor hen creëren. De Partij wil door strenger visbeleid, vangstverbod van bedreigde soorten, verbod van viskwekerijen en het verbeteren van viswelzijn, visecosystemen en visbestanden herstellen. Deze partij is ook tegen het genetisch manipuleren en klonen van dieren. In het tweede punt van hun verkiezingsprogramma staat ruimte voor natuur centraal. Uit dit punt blijkt dat de partij voor behoud, herstel en vergroten van de natuurgebieden wil zorgen. Ze zijn ook tegen de jacht. Alleen als er dringende redenen zijn, worden dieren gedood. In dit punt staat ook dat ze de opvangcentra voor dieren door professionalisering en financieën willen ondersteunen. Het derde punt is genoemd:

⁹⁹ *Partijen in Tweede en Eerste Kamer* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.parlement.com/id/vh8lnhrpfxut/partijen_in_tweede_en_eerste_kamer

¹⁰⁰ THIEME, Marianne. *Verkiezingsprogramma Partij voor de Dieren Tweede Kamerverkiezingen 2012* [online]. 2012 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <https://www.partijvoordedieren.nl/downloads/verkiezingsprogramma2012.pdf>

binnen de draagkracht van de aarde. De hoofdbedoeling van dit punt is het creëren van een sterk milieu en het aanpassen van consumptiegedrag. Het vierde punt is gericht op het houden van huisdieren. Het moet bijvoorbeeld malafide handel met dieren aanpakken, dierenwinkels moeten worden aangemoedigd om de dierenhandel stop te zetten en potentiële huisdierkopers worden van winkels naar een opvangcentrum doorverwezen, en verkochte materialen voor dieren moeten geschikt voor hun doel zijn. Dit punt behandelt ook betere medische zorg voor dieren, dierenasielen en dierenambulances, en het stoppen van dierenmishandeling. Het vijfde punt is gericht tegen het gebruik van dieren voor alle doeleinden, zoals experimenten op dieren, dierentuinen en kinderboerderijen, sport met dieren, evenementen met dieren, modeaccessoires gemaakt uit dieren, en plezierjacht. De laatste drie punten zijn niet gericht op dieren of milieu maar op de economische crisis, betrouwbare overheid en internationale samenwerking.¹⁰¹

Groene Partij (Slowakije)

Hedentendage zijn in het Slowaakse parlement 6 politieke partijen. Geen ervan heeft als hoofdbelang het milieu of dierenbescherming. In 1990 heeft laatst de Groene Partij (Strana zelených) de verkiezing voor het parlement gewonnen en kon 4 jaar samen met andere 6 partijen besturen. Sindsdien deed deze partij meerdere pogingen de verkiezingen te winnen, maar het lukte niet. In het laatste verkiezingsprogramma van 2012 staat als hoofddoel van deze partij het oplossen van problemen van duurzame ontwikkeling in het huidige Slowakije. Hiervoor zijn de versterking van de kwaliteit van het leven in een gezond milieu, gezond landschap, gezonde samenleving en de menselijke gezondheid belangrijke elementen. De partij wijst erop dat de kwaliteit van het leven niet alleen op de materiële behoeften en economische welvaart is gebaseerd, maar een harmonieuze balans tussen lichamelijke en geestelijke behoeften is. In het verkiezingsprogramma staat op de eerste plaats de duurzame ontwikkeling die aan de behoeften van de huidige generaties zal voldoen zonder bedreiging van de optimale ontwikkeling van toekomstige generaties. Ze willen economische, ecologische en sociale verbeteringen bereiken. De basiswaarden van de Groene Partij zijn: ecologie,

¹⁰¹ THIEME, Marianne. *Verkiezingsprogramma Partij voor de Dieren Tweede Kamerverkiezingen 2012* [online]. 2012 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <https://www.partijvoordedieren.nl/downloads/verkiezingsprogramma2012.pdf>

solidariteit, tolerantie, zelfstandigheid, democratische beslissingen en geweldloosheid. De Groene Partij beschouwt het als noodzakelijk het stoppen van het beschadigen van belangrijke ecosystemen en het verbeteren en beschermen van het milieu door middel van wetgeving, beter afvalbeheer, rationeel gebruik van de natuurlijke hulpbronnen, ondersteunen van natuurorganisatie, en het verbeteren van ecologie onderwijs. De fundamentele prioriteiten zijn: de natuurgebiedenbescherming, biodiversiteit bescherming en boomsoortenbescherming, verbeteren van het functioneren van bestuur, verbeteren van de samenwerking tussen gemeenten en niet-gouvernementele organisaties, populariseren van alternatieve elektriciteitsbronnen en brandstoffen. De andere doelen, die niet op natuurbeheer gericht zijn betreffen minderhedenrechten, vrouwenrechten, de arbeidsmarkt en de hiermee samenhangende werkloosheid, drugsbeleid, economie, financiën en regionale ontwikkeling, landbouw, plattelandontwikkeling, bosbouw en toerisme, transport en telecommunicatie, gezondheidsdienst, onderwijs, cultuur, sport en internationaal beleid.¹⁰²

Vergelijking

Er zijn grote verschillen in de samenstelling van de Slowaakse en Nederlandse politieke partijen in het parlement. Het parlement in Nederland telt 225 leden¹⁰³ van 12 politieke partijen en in Slowakije is het parlement uit 150 leden van 6 politieke partijen samengesteld.

Hedentendage is in het Slowaakse parlement geen plaats voor een partij met interesses in natuurbehoud of dierenbescherming. In Nederland daarentegen zijn twee partijen die zich bezighouden met milieu en dierenbescherming, namelijk Groen Links (een progressieve milieupartij) en de Partij voor de Dieren.

In Slowakije betstond nooit een partij met als hoofddoel dierenbescherming. Alleen de interesses van Groene partij waren een beetje verbonden met het behouden van biodiversiteit. Maar in het verkiezingsprogramma van deze partij stonden hoofddoelen

¹⁰² *Strana Zelených - Program* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.stranzelenychpuchov.sk/_public/files/64-490-program-strany-zelenych.pdf

¹⁰³ *De Nederlandse Grondwetsquiz* [online]. Rijksoverheid, 2008 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2008/04/23/de-nederlandse-grondwetsquiz.html>

betreffende verschillende gebieden. De meeste punten van de Partij voor de Dieren daarentegen zijn echt gericht op dierenbescherming.

8 Dierenbeschermingorganisatie

Natuurorganisaties zijn een belangrijk onderdeel van ons leven, ze laten de problemen in de samenleving zien en ze zijn actief bij het oplossen ervan. De verslechterende kwaliteit van het milieu bedreigt het bestaan van dieren. Het is positief dat de mensen proberen door niet-gouvernementele organisaties het milieu te behouden.

De organisaties die zich met dierenbescherming bezighouden staan voor een veilige omgang met dieren, welzijn voor dieren, bescherming van hun leefgebieden en het behouden van dierenpopulaties in het wild. Ook de natuur- en milieuorganisaties streven naar behoud van het milieu, dat nauw met dieren verbonden is.

Tot bekende Nederlandse dierenbeschermingsorganisaties behoren: Bont voor dieren, Dierenbescherming, Hondenbescherming, Nederlandse Vereniging voor Veganisme, Ongehoord, Red een legkip, Sophia-Vereeniging tot bescherming van dieren, Stichting AAP, Stichting Comité Dieren noodhulp, Stichting Dier en recht, Stichting Proefdiervrij, Stichting Varkens in nood, Stichting Vissenbescherming, Stichting Wakker Dier, Vegetariërs Bond, Vissenbescherming, Wilde Dieren de tent uit, De Faunabescherming, Natuurmonumenten, Stichting Bijenlint, Vereniging Het Edelhert, Das&Boom, Vereniging Het Reewild, Vlinderstichting, Vogelbescherming Nederland, Zoogdierversameling.¹⁰⁴

Tot de Slowaakse dierenbeschermingsorganisaties behoren: Vrijheid voor dieren (Sloboda zvierat), Vereniging voor bosbescherming Wolf (Lesoochranárske zoskupenie Vlč), Raptorbescherming in Slowakije (Ochrana dravcov na Slovensku), Hond in nood (Pes v núdzi), Vrienden van dieren (Priatel'ia zvierat), Vereniging voor vogelbescherming in Slowakije (SOVS Spoločnosti pre ochranu vtáčva na Slovensku)¹⁰⁵ Het merendeel van deze organisaties zijn niet-gouvernementele organisaties, daarom krijgen ze geen financiële ondersteuning van de overheid. Ze zijn afhankelijk van giften of schenkingen van organisatielid en donateurs.¹⁰⁶

¹⁰⁴ *Dierenorganisaties* [online]. © Het Dierenmuseum [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.dierenmuseum.nl/denken-over-dieren/dierenorganisaties/#Diverseorganisaties>

¹⁰⁵ *Zoznam služieb* [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.mojimilacikovia.sk/kategoria/zoznam/ochrana_zvierat/ochrana-zvierat-organizacie/

¹⁰⁶ *Dierenorganisaties* [online]. © Het Dierenmuseum [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.dierenmuseum.nl/denken-over-dieren/dierenorganisaties/#Diverseorganisaties>

Vogelbescherming Nederland

Vogelbescherming Nederland is een natuurbeschermingsorganisatie die in het wild levende vogels en hun leefgebieden wereldwijd en in Nederland beschermt. Het gaat om de oudste Nederlandse natuurbeschermingsorganisatie die in 1899 werd opgericht. De leden werken samen met mensen die bescherming van vogels belangrijk vinden. Deze organisatie heeft bijna 150.000 leden, 75 medewerkers en 350 vrijwilligers. Ze werken samen met groepen op regionaal of lokaal niveau. Ze zijn onafhankelijk van overheidssubsidies. De financiële ondersteuning krijgt deze vereniging meestal van de leden, bedrijven en particuliere fondsen, jaarlijks rond 10 miljoen euro.

Verder werkt ze aan het beschermen van leefgebieden van vogels, zorgt voor een vogelveilig platteland, wijken en steden, ondersteunt ontwikkelingen in het beschermen van vogels, ontwikkelt speciale programma's voor bedreigde vogelsoorten, en zet zich voor een goed natuurbeschermingsbeleid in.

Vogelbescherming Nederland is lid van de internationale organisatie BirdLife International. BirdLife International verbindt organisaties van 116 landen.¹⁰⁷

Vereniging voor vogelbescherming in Slowakije (SOVS: Spoločnosti pre ochranu vtáctva na Slovensku)

De Vereniging voor vogelbescherming in Slowakije (SOVS) streeft naar bescherming van vogels in de wilde natuur en hun leefgebieden. SOVS werd opgericht in 1993 als een niet-gouvernementele organisatie voor natuurbehoud. Bij deze organisatie zijn bijna 1045 leden, 150 vrijwilligers en 7 werknemers betrokken.

SOVS is actief in het programma voor het opbouwen van een internationaal netwerk van belangrijke vogelleefgebieden (IBA) en bij de voorbereiding van de actieplannen voor internationaal bedreigde soorten. Jaarlijks organiseert SOVS voor vrijwilligers een aantal kampen waarbij de waardevolle habitats en broedplaatsen van zeldzame soorten

¹⁰⁷ *Vogelbescherming Nederland* [online]. © Vogelbescherming Nederland, 2014 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.vogelbescherming.nl/over_ons/de_organisatie/wie_zijn_wij

vogels worden gered. Ze geven veel nestkasten en zorgen voor voldoende habitats voor vogels.

Eén van de hoofddoelen van de organisatie is een sterk actief lidmaatschap op te bouwen, die meer effectief is in het beïnvloeden van het milieubeleid, het gebruiken van lokale middelen en het versterken van de financiële stabiliteit. Momenteel heeft de organisatie 1050 leden die jaarlijks contributie betalen.

SOVS is onderdeel van het internationaal samenwerkingsverband van BirdLife International.¹⁰⁸

Vergelijking

Het aantal en de aandachtspunten van niet-gouvernementele organisaties zijn in Slowakije en Nederland verschillend. In Nederland zijn er meer organisaties, die zich op in bescherming van één bepaalde diersoort specialiseert. Enkele werken samen met internationale organisaties. Zowel Vogelbescherming Nederland en Vereniging voor vogelbescherming Slowakije zijn onderdeel van de organisatie BirdLife International.. De Nederlandse organisatie voor vogelsbescherming is groter en heeft meer leden en een langere traditie, maar het hoofddoel van beide organisaties zijn zeer vergelijkbaar. De doelen zijn het beschermen van in het wild levende vogels en hun leefgebieden en de voorbereiding van actieplannen en milieubeleid.

¹⁰⁸ SOVS - *Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.ekoforum.sk/o-nas/clenovia/sovs-spolocnost-pre-ochranu-vtactva-na-slovensku>

9 Conclusie

Het beschadigen van de biodiversiteit kan enorme gevolgen voor de natuur en mensheid hebben. Het verlies van biodiversiteit beïnvloedt menselijk welzijn negatief, zoals de zekerheid van voedsel en energie. Ook het veroorzaakt milieu-, sociale- en economische problemen. Daarom is het beschermen van biodiversiteit belangrijk (zie het hoofdstukje over biodiversiteit hierboven). Het verlies van biodiversiteit kan negatieve invloed op onze toekomstige welvaart hebben. Gevolgen kunnen van kleine veranderingen in het milieu tot de ineenstorting van gehele ecosystemen en diensten leiden. Hoewel het niet duidelijk is, hoe groot de rol is die biodiversiteit bij het functioneren van ecosystemen speelt, blijkt uit wetenschappelijke onderzoeken dat de ecosystemen met hogere biodiversiteit productiever, stabiel en veerkrachtiger, en minder gevoelig voor externe spanningen zijn. Omdat de natuur de grootste klimaatregulator is, brengt het verlies aan biodiversiteit klimaatdoelstellingen in gevaar. Voor het stoppen van klimaatverandering of aanpassing aan de klimaatverandering is de biodiversiteit gunstiger dan kunstmatige technologische oplossingen. Biodiversiteit en het ecosysteem zijn ook belangrijk voor het menselijk bestaan. Ze geeft voedsel aan miljoenen mensen over de hele wereld en speelt een grote rol in het verminderen van armoede en het bereiken van de doelstellingen in ontwikkeling. Volgens het recente onderzoek van The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB) over de toestand van de biodiversiteit daalt het aantal dier- en plantensoorten wereldwijd en verliezen natuurlijke leefgebieden terrein. De biodiversiteit kan ook enorme invloed op de staateconomie hebben. Uit de studie van TEEB bleek bijvoorbeeld, dat alleen al de schade van terrestrische ecosystemen 50 miljard euro bedraagt en de invasieve soorten veroorzaken een economisch verlies van 12,5 miljard euro. Maar de fauna kan ook winst voor de maatschappij vormen. De bestuiving door insecten in de EU-landen maakt een winst van 15 miljard. euro per jaar. Voor het verlies van biodiversiteit en de daarmee verbonden daling van goederen uit natuurlijke ecosystemen en diensten zoals bodemvorming en bestuiving zullen dure technologische alternatieven nodig zijn. Daarom zal investeren in natuurlijke hulpbronnen op de lange termijn voordeliger zijn. Dit is voor het welzijn en het overleven van de maatschappij belangrijk.¹⁰⁹

¹⁰⁹ *Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020* [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:

De biodiversiteit is in Nederland en in Slowakije verschillend. Terwijl in Nederland de bodemsoort het meest de fauna en flora beïnvloedt, heeft in Slowakije de hoogte de grootste invloed op de biodiversiteit. Het verschil in aantal diersoorten in beide landen is moeilijk te bepalen. Het is bijvoorbeeld belangrijk wie de monitoring doet. Als de schatting door jagers of leden van natuurorganisaties gemaakt wordt, ontstaan grote verschillen. Maar uit wetenschappelijke bronnen blijkt dat in Slowakije meer diersoorten dan in Nederland voorkomen. Het is ook één van de redenen waarom meer soorten op de Slowaakse Rode Lijst staan. Hoewel in Slowakije meer diersoorten voorkomen, is de diversiteit van enkele diersoorten in Nederland hoger, zoals vogels en weekdieren. In de loop der tijd is de samenstelling van de fauna veranderd, enkele diersoorten zijn uitgestorven, worden bedreigd of hun aantal neemt toe. Voor deze veranderingen in de natuur bestaan meerdere oorzaken, op lokaal, nationaal of internationaal niveau. Tot de grootste factoren die een negatieve invloed op de fauna hebben, behoren grote omzettingen van natuurgebieden, die in de laatste jaren in Nederland en Slowakije echter tot stilstand zijn gekomen. Maar de veranderingen in landbouw, industrie, winning van delfstoffen, vergroting van het aantal verkeerswegen zijn in beide landen aanzienlijk. Er bestaan meerdere verschillen in het directe en indirecte behandelen van de fauna in Nederland en in Slowakije. Bijvoorbeeld de jacht die directe invloed op de fauna heeft, is in Slowakije op meerdere soorten toegelaten en ook door de uitzonderingen op de beschermde soorten.

Een andere grote invloed op de fauna heeft ook het integreren van niet inheemse soorten en toerisme. De oorzaken voor integraties van exoten zijn in beide landen verschillend. Ook toerisme, die veel negatieve effecten op flora en fauna heeft, is in Slowakije en in Nederland helemaal divers gericht. In beide landen zijn mensen op zoek naar verschillende toeristische bestemmingen.

De meest van faunaproblemen worden door menselijke daden veroorzaakt en daarom moeten de mensen de ook oplossingen voor dierenbehoud zoeken. Hierbij zijn

natuurbeleid, politieke partijen en dierenbeschermingsorganisaties op nationaal, Europees en internationaal niveau nodig. Er ontstonden verschillen in beide landen in nationaal natuurbeleid zoals in systeem van wetgeving, soorten en opdrachten van ministeries, doelen en samenstelling van politieke partijen in parlement en niet-gouvernementele organisaties.

10 Bronnen

Literatuurlijst

Jaromír Šíbl, Juraj Holčík, Mirko Bohuš, Marcel Uhrin, Dušan Valachovič. 2000. *Ochrana fauny v Slovenskej republiky*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2000. ISBN 80-7137-590-X.

S, Harvanačik en R, Siklienka. 2011. *Prírodné krásy Slovenska*. Bratislava : Dajama, 2011. ISBN 978-80-8136-001-5.

Urban, Peter. 2013. *Manažment chránených druhov živočíchov*. Banská Bystrica : Belianum, 2013. ISBN 978-80-557-0627-6.

Internet bronnen

AHRENS, Hansjorg. *Geologie van Nederland* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]: Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen>

HARING, Paul. *Heuvelandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/heuvelandschap>

Zuid Limburg [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.staatsbosbeheer.nl/natuurgebieden/zuid-limburg/over-zuid-limburg>

WESSELINGH, Frank. *Zandlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/zandlandschap>

BOBBINK, Roland & Maaïke GRAAF. *Heischraal grasland* [online]. 2007 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:
<http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=2&niveau=3&subgroep=110&subsubgroep=1027&subsubsubgroep=250>

WESSELINGH, Frank. *Duinlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/duinlandschap>

Duin- en kustgebied [online]. 2007 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=1&niveau=1&subgroep=8>

HARING, Paul, Frank WESSELINGH & Hansjorg AHRENS. *Rivierlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/rivierlandschap>

WESSELINGH, Frank. *Veenlandschap* [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.geologievannederland.nl/landschap/landschappen/veenlandschap>

Laagveen en zeeklei [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=1&niveau=1&subgroep=6>

Aantal soorten in Nederland, 2011 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1046-Aantallen-planten--en-diersoorten.html?i=2-88>

Soorten bank [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
http://www.soortenbank.nl/hoofdgroepen.php?groep=Insecten&selectie=5&hoofdgroepen_pad=%2C1%2C5

Biodiversiteit: Meer dan alleen soorten [online]. © Stichting BWM, 2012 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.biomaatschappij.nl/wp-content/uploads/2013/03/Biodiversiteit.pdf> pp12

De Nederlandse biodiversiteit [online]. © Bio-wetenschappen en maatschappij, 2012 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.kennislink.nl/publicaties/de-nederlandse-biodiversiteit>

Soorten dagvlinders [online]. 2010 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.vlindernet.nl/vlindersalgemeen.php?id=307>

Dagvlinders en libellen [online]. © 2009-2015 - Koeman en Bijkerk bv [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.koemanenbijkerk.nl/inventarisatie-monitoring/dagvlinders-en-libellen>

Bijen [online]. © 2009-2015 - Koeman en Bijkerk bv [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.koemanenbijkerk.nl/inventarisatie-monitoring/bijen>

Beschrijvingen diergroepen [online]. 2006 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.natuurcijfers.nl/soortteksten/dierenalgemeen.htm>

HUIJBREGTS, Hans. *Beschermde kevers in Nederland* [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.repository.naturalis.nl/document/46386>

Sprinkhanen [online]. © 2009-2015 - Koeman en Bijkerk bv [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.koemanenbijkerk.nl/inventarisatie-monitoring/sprinkhanen>

Schelpdieren van Nederlandse Noordzeegebied [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.anemoon.org/Projecten/Weekdieren-ANM/Atlas-Mariene-Weekdieren>

Vissen [online]. Ravon [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.ravon.nl/Infotheek/Soortinformatie/Vissen/tabid/1394/Default.aspx>

Soortengroep: Vogels [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
http://www.soortenbank.nl/hoofdgroepen.php?groep=Vogels&selectie=4&hoofdgroepen_pad=%2C1%2C4

Natuurcijfers Aantal dier- en plantensoorten in Nederland [online]. 2003 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.natuurcijfers.nl/aantal_soorten.htm

Lijst van uitgestorven dieren in Nederland. [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://communities.zeelandnet.nl/fossiel/pagina/76216>

JANSEN, Kiki. Bedreigde diersoorten zonder Rode Lijsten: wezenlijk of wezenloos? [online]. 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=133399>

De IUCN Rode Lijst van bedreigde soorten [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: https://cmsdata.iucn.org/downloads/rode_lijst___brochure.pdf

Aantal bedreigde soorten [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1052-Aantal-bedreigde-planten--en-diersoorten.html?i=2-8>

Bedreigde diersoorten in Nederland [online]. © 2013 - 2015 Mikster [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://dier-en-natuur.infonu.nl/dieren/108434-bedreigde-diersoorten-in-nederland.html>

Fauna na Slovensku [online]. © 2015 SlovakiaSite.com [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.slovakiasite.com/sk/fauna.php>

Biodiverzita a ochrana prírody [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/rio10/sk_pdf/12_biodiverzita.pdf

Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2002 [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, 2002 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2002-02-5-rastlin-zivoc.pdf>

Zložky životného prostredia a ich ochrana [online]. ŠÚ SR [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/sprava2003/kapitoly/svk2003s_zivo.pdf

Ohrozenosť druhov živočíchov [online]. © SAŽP 2015 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www1.enviroportal.sk/indikatory/detail.php?kategoria=204&id_indikator=440#0

20. správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2012 [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. ŠOP SR, 2012 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2012-01-5-raz-op.pdf>

Červený zoznam živočíchov [online]. © SAŽP 2015 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www1.enviroportal.sk/indikatory/detail.php?kategoria=204&id_indikator=3126

Dieren in hun omgeving [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.natuurkennis.nl/index.php?hoofdgroep=4&niveau=1&subgroep=1>

Bodemgebruik, 1900-2008 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1001-Ontwikkeling-van-het-bodemgebruik-vanaf-1900.html?i=4-25>

Ontwikkelingen in de landbouw, 1900-2008 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1515-Ontwikkelingen-in-de-landbouw.html?i=4-27>

Winning en verbruik van oppervlaktedelfstoffen, 1980-2012 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0067-Winning-en-verbruik-van-oppervlaktedelfstoffen.html?i=15-18>

Kustbroedvogels Delta, 1979-2012 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl1235-Kustbroedvogels-Delta.html?i=4-36>

MIDDELKOOP, Daniël en Mirjam NAGEL. *Denken over Dieren* [online]. © 2010 Dierenbescherming [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:
<http://www.denkenoverdieren.nl/docentenhandleiding.pdf>

NAGEL,. *Jacht en beheer en schadebestrijding* [online]. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag., 2002 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:
<http://edepot.wur.nl/117877>

Visvangst in de Noordzee, 1990-2014 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0074-Visvangst-in-de-Noordzee.html?i=4-32>

Visbestanden in de Noordzee, 1947-2014 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0073-Visbestanden-in-de-Noordzee.html?i=4-32>

Temperatuurtrends in Nederland en mondiaal, 1906 - 2013 [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0226-Temperatuur-mondiaal-en-in-Nederland.html?i=9-55>

Invasieve exoten [online]. NVWA [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/ongewenste-uitheemse-planten/dossier/invasieve-exoten/waarom-zijn-invasieve-exoten-een-probleem>

Minister verbiedt houden drie soorten exotische eekhoorns [online]. Zoogdiervereniging, 2009 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:
<http://www.zoogdiervereniging.nl/minister-verbiedt-houden-drie-soorten-exotische-eekhoorns>

Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2011 [online]. Ministerstvo životného prostredia, 2011 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link:
<https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2011-04-priciny-dosledky.pdf>

Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2013 [online]. Ministerstvo životného prostredia, 2013 [gebruikt op: 2015-08-02]. Zie link: <https://www.enviroportal.sk/uploads/spravy/2013-01-5-raz-op.pdf>

Grondgebruik in Nederland [online]. ©2015 AgriHolland B.V. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.groeneruimte.nl/dossiers/grondgebruik_in_nederland/home.html

Beleid voor natuur en biodiversiteit [online]. Rijksoverheid, 2011 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/beleid-voor-natuur-en-biodiversiteit>

Wat doet IenM [online]. Rijksoverheid [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ienm/wat-doet-ienm>

SORGDRAGE, W. *Flora- en faunawet* [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://wetten.overheid.nl/BWBR0009640/geldigheidsdatum_11-06-2015#HoofdstukIX

Huidige wetgeving voor natuurbescherming in Nederland [online]. Rijksoverheid [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/wetgeving-voor-natuurbescherming-in-nederland>

Planten en dieren beschermen en beheren [online]. [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.biodiversiteit.nl/nederlandse-overheid-biodiversiteit/biodiversiteitsbeleid-vanaf-2012/hoe-willen-we-de-biodiversiteitsdoelen-bereiken/behoud-en-beheer-van-natuurgebieden-en-soorten/planten-en-dieren-beschermen-en-beheren>

VERMOOLEN, Reinoud. *Natuurbescherming in Nederland* [online]. 2014 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: http://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0439.BPHORIZON2015-on01/b_NL.IMRO.0439.BPHORIZON2015-on01_tb4.pdf

Huidige wetgeving voor natuurbescherming in Nederland [online]. Rijksoverheid [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/wetgeving-voor-natuurbescherming-in-nederland>

Uitvoeringsagenda Natuurlijk Kapitaal [online]. Ministerie van Economische Zaken, 2013 [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/06/22/kamerbrief-over-uitvoeringsagenda-natuurlijk-kapitaal.html>

Over het PBL [online]. Planbureau voor de Leefomgeving [gebruikt op 2015-08-02]. Zie link: <http://www.pbl.nl/overpbl>

BOUWMA, Irene. Biodiversiteit bekeken: hoe evalueert en verkent het PBL het natuurbeleid? [online]. Planbureau voor de Leefomgeving [gebruikt op 2015-08-02].

Zie link:

http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/PBL_2014_Biodiversiteit%20bekeken_924.pdf pp 26

Rechter verplicht de Staat de otter beter te beschermen en daar haast mee te maken [online]. Das&Boom. 2013 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

http://www.dasenboom.nl/upload/documenten/nieuwsbrief_stichting_dasboom__2013_.pdf

Chránené živočíchy [online]. © 2015 Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.minzp.sk/postupy-ziadosti/ochrana-prirody-krajiny/druhova-ochrana-prirody/chrane-zivocichy/>

Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 [online]. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. 2013 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.minzp.sk/files/oblasti/ochrana-prirody-a-krajiny/biodiverzita/narodna_strateg_ochr_biodiverz_2020.pdf

Výročná správa za rok 2014 [online]. Štátna ochrana prírody Slovenskej Republiky. 2015 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

http://www.sopsr.sk/dokumenty/vyrspr_2014.pdf

Strieľanie medved'ov [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

<http://www.wolf.sk/sk/medvede>

Stratégia EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020 [online]. Európska komisia, 2011 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_SK.pdf

De biodiversiteitsstrategie van de EU voor de periode tot 2020 [online]. Europese commissie, 2011 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_NL.pdf

What is CITES? [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

<http://www.cites.org/eng/disc/what.php>

CITES Trade Data Dashboards [online]. UNEP [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

<http://dashboards.cites.org/>

How CITES works [online]. UNEP [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

<http://www.cites.org/eng/disc/how.php>

Convention on biological diversity [online]. CBD [gebruikt op 2015-08-02].Zie link:

<https://www.cbd.int/>

Van Hoorick, Geert 1997 : Internationaal en Europees Natuurbehoudsrecht. De Verdragen, de Europese Verordeningen en Richtlijnen en hun Tenuitvoerlegging in België en Nederland. *Intersentia Rechtswetenschappen*, Antwerpen-Groningen, 381 pp., 165-182. ISBN 90-5095-019-1

Partijen in Tweede en Eerste Kamer [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.parlement.com/id/vh8lnhrpfxut/partijen_in_tweede_en_eerste_kamer

THIEME, Marianne. *Verkiezingsprogramma Partij voor de Dieren Tweede Kamerverkiezingen 2012* [online]. 2012 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <https://www.partijvoordedieren.nl/downloads/verkiezingsprogramma2012.pdf>

Strana Zelených - Program [online]. [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.strnazelenychpuchov.sk/_public/files/64-490-program-strany-zelenych.pdf

De Nederlandse Grondwetsquiz [online]. Rijksoverheid, 2008 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2008/04/23/de-nederlandse-grondwetsquiz.html>

Dierenorganisaties [online]. © Het Dierenmuseum [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: <http://www.dierenmuseum.nl/denken-over-dieren/dierenorganisaties/#Diverseorganisaties>

Zoznam služieb [online]. 2015 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.mojmilacikovia.sk/kategoria/zoznam/ochrana_zvierat/ochrana-zvierat-organizacie/

Vogelbescherming Nederland [online]. © Vogelbescherming Nederland, 2014 [gebruikt op 2015-08-02].Zie link: http://www.vogelbescherming.nl/over_ons/de_organisatie/wie_zijn_wij

11 Resumé v češtině

Cílem této bakalářské práce je nabídnout čtenářům krátký úvod do problematiky různorodosti fauny na území dvou zcela odlišných státech. Hlavním tématem je porovnání živočišné říše a popsaní politického přístupu na ochranu zvířat na Slovensku a v Nizozemí. Práce je psaná v nizozemštině a je rozdělená do 7 kapitol. V úvodní kapitole jsou popsány krajinné typy s jejich specifickými zvířecími zástupci. Dále jsou nabídnuty statistické údaje o počtu různých živočišných druhů. Tato kapitola se také zaměřuje na popsání červeného seznamu s počtem ohrožených živočišných druhů v obou zemích. V druhé kapitole jsou uvedené příčiny ohrožení živočichů se specifickými příklady. Třetí kapitola pojednává o postoji a fungování státu k téhle problematice (možná to někomu dát na přeformulování). Na začátku je popsána národní, evropská a mezinárodní legislativa. V téhle kapitole se čtenář doví také o právních sporech vedených mezi organizacemi a vedením státu. Čtvrtá kapitola uvádí dvě politické strany a jejich volební programy zabývající se ochranou zvířat. Poslední kapitola se zaměřuje na porovnání dvou mimovládních organizací zabírající se ochranou zvířat.

12 English Abridgement

The aim of this bachelor thesis is to offer the readers a short introduction into the problems and diversity of the fauna in two entirely different countries. The main topic is a comparison of the animal kingdom and description of the political standpoint to the protection of animals on Slovakia and Holland. The thesis is written in Dutch and it is divided into seven chapters. In the introduction chapter are described different types of the country together with its specific animal species. The numbers of various animal species are recorded in the statistic data. This chapter also obtains information about red lists with the numbers of endangered animal species in both countries. In the second chapter are described the causes of the endanger of animals together with specific examples. The third chapter disputes about the political stand and function of the country to this particular problems. This chapter also includes the lawsuits between organizations and the government. The next chapter speaks about two political parties and their electoral programs engaged in the animal protection. The last chapter is focused on comparison of two non-governmental organizations with interest in the animal protection.

13 Annotatie

Jméno autora: Lesana Stolárová

Název katedry a fakulty: Katedra nederlandistiky Filozofická fakulta UP v Olomouci

Název bakalářské práce: Bedreigde diersoorten en vergelijking van hun beschermingsniveau in Slowakije en Nederland

Anglický název bakalářské práce: Endangered species of animals and comparison their protection grade in Slovakia and Nederland

Vedoucí bakalářské práce: Drs. Bas Hamers

Počet stran: 69

Klíčová slova: Nizozemsko, Slovensko, ochrana, ohrožená zvířata, zákony, organizace, politické strany, Červený seznam

Krátká charakteristika: Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na postupné ubývání biologické rozmanitosti v Nizozemsku a na Slovensku. Tyhle dvě krajiny jsem se snažila porovnat z hlediska rozmanitosti živočišných druhů, a jejich ochraně, kterou se zabývají či už zákony, politické strany a organizace.